

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för arbetsvetenskap,
ekonomi och miljöpsykologi

Jämställda urbana aktivitetsytor för ungdomar

– en fallstudie av Rosens röda matta i Rosengård

Av Mariana Simicic

Självständigt arbete • 15 hp
Natur, hälsa och trädgård – magisterprogram Alnarp 2015

Jämställda urbana aktivitetsytor för ungdomar – en fallstudie av Rosens Rosens röda matta i Rosengård

Gender Neutral Urban Activity Spaces for Young People – A Case Study of the Red Rose Carpet in Rosengård

Text och fotografier där inget annat anges: Mariana Simicic

Handledare: Fredrika Mårtensson, SLU. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykolog

Examinator: Elisabeth von Essen, SLU. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykolog

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: A1E

Kurstitel: Landskapsarkitekturens miljöpsykologi - självständigt arbete

Kurskod: EX0602

Ämne: Landskapsplanering

Program/utbildning: Natur, hälsa och trädgård - Magisterprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2015

Omslagsbild: Mariana Simicic

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *jämställdhet, aktivitetsytor, Rosens röda matta, fysisk planering, urban miljö, spontanidrottsplatser, Rosengård*

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Sammanfattning

Rosens röda matta är en aktivitetsyta och mötesplats längs med ett stråk som förbinder de centrala delarna av Malmö med stadsdelen Rosengård. Malmö stad tog initiativ till platsen för att främja unga kvinnors möjligheter att mötas och vara fysiskt aktiva i det offentliga rummet. En medborgardialog med 13 tjejer/unga kvinnor från området startades 2011 där de fick möjlighet att påverka den fysiska utformningen med utgångspunkt från sina intressen och detta resulterade i en plats för musik, dans och scenframträdande. Syftet med studien är att undersöka vad Rosens röda matta betyder för barn och ungas möten, lek och fysiska rörelse, hur platsen fungerar ur ett jämställdhetsperspektiv och diskutera vad detta i förlängningen betyder för deras känsla av förankring och hemhörighet i området. För att svara på frågan har ett antal metoder använts. Studien är genomförd som fallstudie med observationer på plats och deltagande vid förvaltningsmöten. Huvudmetoden var intervjuer som har genomförts vid gåturer med tjejer och killar som brukar ytan. Totalt genomfördes fem intervjuer med barn och ungdomar i grupp under våren 2015. Dessa intervjuer redovisas som berättelser vilka beskriver hur barnen använder ytan och vad den har kommit att betyda för deras lek och umgänge. Resultaten visar att ytan uppskattas som mötesplats av både killar och tjejer i alla åldrar, men att de äldre tjejer som platsen var planerade för tycks använda den för fysiskt aktiva aktiviteter i lägre utsträckning än yngre tjejer. Platsen är bäst uppskattad när många barn samlas och använder ytan tillsammans.

Resultatet visar även att platsens placering uppfattas som neutral plats i förhållande till olika delar av området som bjuder in alla och är jämställd mellan killar och tjejer. Platsen har en framträdande plats i barn och ungas upplevelse av området där de känner en stolthet i att ”äga” ytan inom stadsdelen. Avslutningsvis diskuterar uppsatsen vilken roll platsen har för socialt kapital och möjligheterna för platsen att bidra till barn och ungas samhörighet i området, deras identitet och platsanknytning. Som bäst fungerar ytan vid större event då hela eller delar av stadsdelen dukar upp till fest och samvaro för alla medborgare.

Nyckelord: *jämställdhet, aktivitetsytor, Rosens röda matta, fysisk planering, urban miljö, spontanidrottsplatser, Rosengård, fysisk aktivitet*

Abstract

The Red Rose Carpet is an urban activity space and a meeting place situated along a thoroughfare that connects Malmö City Centre with the Rosengård residential area. Malmö County Council initiated the development of this outdoor public space where young women could meet up and be physically active. The development project was put through a citizen dialogue process which involved the participation of 13 young girls/women from Rosengård in 2011, providing them with an opportunity to have their say in the design and purpose of the space so that it would reflect their interests. This ultimately resulted in the creation of an outdoor space for people to engage in music, dance and stage appearances. The purpose of this study was to examine the significance of the Red Rose Carpet for children and young people in the area as a place to meet, play and engage in physical activity, its role in fostering gender equality and to discuss its role for them feeling at home and attached to their neighborhood. A number of methods were used in order to provide an answer to this question. The study was undertaken as a case study using on-site observations and participation at joint management meetings. The principal method were interviews undertaken during walking tours of the area with users of the space, both male and female. Overall five walking tours were undertaken during which groups of children and young people were approached in spring of 2015. The interviews concerned are rendered as stories that describe how the children use the space and the importance of the space to them in terms of their play and socializing. The results show that the site is valued as a place to meet up among both girls and boys of all ages, but with those older girls which the area was planned for using it less for physically active activities, than younger girls. The place is most valued when many children gather and use the space together. The results also show that the space is experienced to have a neutral location within the area,

being welcoming to everyone and considered gender neutral. The place is deemed an important place by children and young people and it is associated with a sense of pride to “own” such a space in the neighborhood. Finally the study discusses how this place contributes to social capital by contributing to sense of belonging, identity and connectedness with the place and strengthens social capital in the housing estate. The space functions at its best when used for major events and when the entire city or parts thereof prepare for a party and the citizens get the opportunity to spend some time together.

Keywords: *equality, activity spaces, the Red Rose Carpet, spatial planning, urban environment, public sports grounds, Rosengård, physical activity*

Förord

Detta arbete omfattar 15 hp och utgör den avslutande kursen på magisterprogrammet Landskapsarkitekturens Miljö-psykologi vid SLU i Alnarp. Arbetet är skrivet under det första halvåret 2015.

Jag vill här rikta ett stort tack till ungdomarna och ungdomskommunikatörerna i Tegelhuset som har delat sin tid och sina tankar med mig i denna studie.

Tack till min familj och min vän Ingrid för stöd och uppmuntran under den process som har lett fram till detta arbete.

Slutligen ett stort tack till min handledare, Fredrika Mårtensson, för stort engagemang och utvecklande samtal under hela arbetet.

Malmö september 2015

Innehåll

1 Bakgrund -----7

<i>Introduktion</i>	7
<i>Rosens röda matta som del av hållbar stadsutveckling</i>	9
<i>Barn och ungas möjligheter till hälsofrämjande utevistelse</i>	12
<i>Möjligheter att mötas under jämställda och aktiva former</i>	14

2 Syfte och frågeställningar ----- 18

<i>Definitioner</i>	18
---------------------------	----

3 Metod----- 19

<i>Val av metod och urval</i>	19
<i>Tillvägagångssätt</i>	20
<i>Metod diskussion</i>	21

4 Resultat ----- 23

<i>Observationsstudie i fält</i>	23
<i>Barnens berättelser</i>	27
<i>Åhörarobservation vid Brukargruppsmöte</i>	32

5 Analys och resultat diskussion ----- 34

<i>Inledning</i>	34
<i>En aktivitetsyta för en blandad målgrupp</i>	34
<i>Mötesplatsen Rosens röda matta</i>	35
<i>Rosens röda matta som jämställd plats</i>	37
<i>En trygg plats för alla?</i>	39
<i>Rosens röda matta som symbol</i>	40

6 Slutreflektion ----- 42

7 Referenser -----44

8 Bilagor -----48

1 BAKGRUND

Introduktion

Per- Markku Ristilampi (1994) skriver i sin bok *Rosengård och den svarta poesin* att människors självkänsla präglas av boendet. Boken bygger på hans avhandling och trots att den skevs för två decennier sedan är ämnet fortfarande högaktuellt. Ristilampi (1994) menar att det är både andra boende och de yttre fysiska tingena i miljön som påverkar hur vi definierar oss själva. Beroende på hur omgivningen värderar vårt boende, styr de indirekt vår självsyn och är denna värdering negativ, förvandlas boendemiljön till ett stigma, ett socialt klassmärke i reducerande bemärkelse. Han menar att även diskurser, utsagor som styr vår verklighetsuppfattning, är reducerande eftersom de styr uttryck och utrymme. I denna process skapas en möjlighet till identifiering, men med identitet skapas även utrymme för identitetsproblematik. Problematiken växer fram ur en skevhet mellan omgivningens förväntningar och individens självsyn och den uppkomna instabiliteten fungerar som en motor som trigger vidare förändringar.

År 2015 står både Malmö och Rosengård inför stora förändringar. Syftet är att skapa fysiska förutsättningar för en hållbar utveckling. Christer Larsson (2015) är Malmös stadsbyggnadsdirektör och han ser arkitekturen som ett verktyg för att gestalta och utveckla attraktiva och hållbara städer. Genom att utgå från människan vid stadsbyggnad och stadsutveckling kan den gestaltade livsmiljön i våra städer bidra till bättre livsbetingelser i vardagslivet. Gestaltad livsmiljö är ett återkommande begrepp i en ny arkitekturpolitik som genomgående styr arbetet med planeringen av ett hållbart Malmö. Det pågående stadsutvecklingsprojektet fokuserar på en kombination av ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Det förstärkande stråket mellan Malmös östra och västra delar är ett av dem.

Socialt hållbar utveckling är vägledande för hur den byggda miljön kan användas för att skapa goda och hälsofrämjande livsbetingelser för de boende. Larsson (2015) menar att det ytterst handlar om att välfärden ska distribueras effektivt och rättvist mellan medborgarna. Emmelin och Eriksson (2012) skriver om socialt kapital i ett diskussionsunderlag framtaget för Kommissionen för ett hållbart Malmö. Begreppet socialt kapital beskrivs som ett samband mellan boendemiljö och folkhälsa som utöver bebyggelsens fysiska struktur och inomhusmiljön innefattar sociala faktorer som stabilitet och relationer i grannskapet. Dessa har betydelse för subjektivt upplevd hälsa; som ”omfattar vårt sociala nätverk, vårt sociala stöd, våra möjligheter att delta i samhällslivet och graden av samhörighet i vår närmiljö” (Emmelin och Eriksson, 2012).

Socialt kapital kan upplevas som en individuell tillgång eller gemensam resurs. Det kan beskriva ett områdes immateriella resurser i form av människors lokalt förankrade kompetens och känsla av tillhörighet och gemenskap som speglar olika aspekter i termer av hemhörighet, trygghet, socialt liv och inflytande i ett bostadsområde. Socialt kapital kan främjas genom att skapa möjligheter för människor att träffas och interagera. Arbetsplatsen och hemmet är naturliga mötesplatser för människor, men författarna pekar på ett behov av en tredje, informell mötesplats. Utgångspunkt för denna studie är att Rosens röda matta kan liknas vid en sådan mötesplats. Den kom att bli en av fyra mötesplatser utmed Rosengårdsstråket, en mötesplats med syfte att befolka gaturum, där människor i rörelse och förflyttning kan stanna till och pausa.

I detta projekt har barn och ungdomars fysiska rörelse stått i fokus kring idéerna med den ”fjärde mötesplatsen”. Resonemanget var att fysisk aktivitet är hälsosamt och tillgången på jämställda aktivitetsytor ett led i en socialt hållbar stadsutveckling. Även demokratiutveckling är ett led i hållbar

stadsutveckling och man beslöt sig att planera ytan med experimenterande dialogmetoder. Rosens röda matta kom att bli en aktivitetsyta i utomhusmiljö, planerad med och för flickor och unga kvinnor. Under fyra veckors sommarpraktik fick tretton unga kvinnor möjlighet att genom medborgardialog gestalta en del av sin livsmiljö genom att sätta sin prägel på den del av Rosengårdsstråket som utgörs av Rosens röda matta. Därmed var tanken att synliggöra unga kvinnor i Malmös stadsrum. Ytan stod klar i slutet av 2013 och den har sedan dess stått värd för välbesökta programaktiviteter. Dess syfte är att främja jämställdhet och genom kontinuerligt upprätthållande av jämställdhetsprocessen är målet att minst 50 % av besökarna ska vara tjejer/kvinnor.

Men vad krävs för att en aktivitetsyta som Rosens röda matta ska uppfattas som jämställd av barn och ungdomar? Vilka faktorer kan styra denna uppfattning och vad har den nya mötesplatsen kommit att betyda för deras lek och umgänge? Detta är några av frågorna som jag hoppas att få svar på med detta arbete. I följande texter kommer jag med litteraturens stöd att redogöra för bakgrunden till varför jämställda aktivitetsytor behövs i våra stadsrum. Avsnittet inleds med en fördjupad presentation av Rosens röda matta, från idé och målsättning till utförande och som en del av hållbar stadsutveckling. Därefter följer ett avsnitt om barn och ungas möjlighet till hälsofrämjande utevistelse och kapitlet avslutas med ett avsnitt om möjlighet att mötas under jämställda och aktiva former.

Rosens röda matta som del av hållbar stadsutveckling

Malmö har likt många stora, svenska och utländska, städer en tydlig socioekonomisk segregering som även yttrar sig rumsligt. I Malmös fall är staden delad mellan öst och väst. Med en vision om att hela en delad stad genom att skapa ett förstärkande stråk, initierades programmet ”Hållbar stadsutveckling i Malmö – från öst till väst”. Stråkets sträckning kom att bli mellan Örtagårdstorget i Rosengård och fram till Möllevångstorget i innerstaden. Programmet pågick mellan 2011 och 2014, och löpte parallellt med ett annat EU finansierat program som gick under benämningen Fokus Rosengård (Listerborn, 2014). Syftet med Fokus Rosengård var skapa en hållbar stadsdel genom att förbättra infrastrukturen och samtidigt påbörja en dialog och samverkansprocess med de boende i området (Johansson, 2014). Den fysiska förnyelsen i Rosengård skulle skapas med konstruktiv social utveckling (Parker, 2014) och som en del i detta skulle man arbeta med att jämställa offentliga ytor utmed stråket (Björnsson, 2014).

Aktivitetsytan Rosens röda matta kom att bli en av fyra insatser med att utveckla hållbara platser längst med Rosengårdsstråket (Parker, 2014). Målet var att höja områdets sociala status genom att skapa trygga och sociala mötesplatser för de boende i området (Boverket, 2010). Miljöförvaltningen i Malmö kommun ansvarade för projektledning, planering och uppbyggnad av Rosens röda matta. I antologin Strategier för att hela en delad stad, beskriver Moa Björnsson (2014) processen och styrande faktorer bakom uppbyggnaden av en aktivitetsyta. Att det finns en skevhet mellan killar och tjejers spontanidrottsutövning, idrottsutövning och föreningsliv var något som uppmärksammades tidigt i planeringen. Resultatet visade att unga tjejer antingen vistades i bostaden eller i centrala delar av staden. Vidare beskrivs de offentliga rummen i stadsdelen som problematiska, utifrån makt och

tillgänglighetsperspektiv. En parkeringsplats valdes ut genom medborgardialog och efter ingående diskussioner om vilken typ av fysisk aktivitet och vilken målgrupp ytan skulle planeras för, fattades beslut om att ytan skulle byggas för att främja unga tjejers rörelse i utomhusmiljön. Med bakgrund av att ytan skulle byggas med tjejer som målgrupp, bestämdes att enbart unga tjejer skulle få praktikplats genom Ung i Sommar det året. Arbetet med aktivitetsytan inleddes med anställning av 13 tjejer i åldrarna 13-19 år, och de första två praktikveckorna ägnades åt att lägga grunden för deras förståelse för Malmö stads verksamhet (Magnusson, 2011). Arbetet fortsatte med diskussioner kring vem som skulle vilja använda ytan och därefter arbetades olika förslag fram. Den fysiska utformningen styrdes av tjejernas intresse, där kultur, musik och dans och scenframträdande visade sig stå högt på önskelistan (Björnsson, 2014). Färgerna i rött och rosa valdes, två ”tjejfärger” som angav vilken målgruppen var. Ett provarrangemang riggades upp som lockade 400 besökare. När platsens design blev spikad genomfördes även en namntävling bland de boende i området och en ung tjej lämnade det vinnande förslaget, Rosens röda matta. Juryn som tyckte till om gestaltningen och fattade beslutet var representanter från Malmö Stad, Malmö Kommunala Bostads AB samt livsmedelskedjan City Gross.

Delaktighetsprocessen har resulterat i en aktivitetsyta för tjejer. Här finns en scen med dansgolv och spridda sittplatser i ett exponerat läge nära Rosengård centrum. Interaktiv teknik med stora högtalare tornar sig tillsammans med tunga strålkastare och hela musikutrustningen är bluetoothstyrd. Hit kan tjejer och killar komma och med sina iPhones aktivera ljudet till högtalaranläggningen som i sin tur triggar igång ljussättningen på ytan. Invigningen genomfördes den 28 september 2013

Björnsson menar att framgången kan tillskrivas ett antal faktorer: en tydlig målgrupp, säkrad finansiering, kort planeringstid och ett avgränsat geografiskt område.

Rosens röda matta har stått färdig i snart två år och har under denna tid blivit uppmärksammas för både dess syfte men även för nytänkande inom planeringsprocessen, som medfört stärkt inflytande för brukare i förhållande till utformningen av offentliga miljöer. Flera liknande ytor planeras och bara i dagarna har Boverket beviljat ytterligare tre utvecklingsprojekt för jämställda miljöer i Malmö. Samtliga ska genomföras med Rosens röda matta - metoden som grund. Med tanke på att fler ytor ska komma att byggas med samma syfte och med samma planeringsmetod, är min uppfattning att det finns ett intresse, dels ur ett jämställdhetsperspektiv att få kunskap om hur platsen fungerar i stort och vad den betyder för ungdomarna lek och umgänge.

Medborgardialog som en framgångsfaktor

Projektet med att rusta upp Rosengårdsstråket i Malmö kom i en deletapp, att övergå från en delvis dikterad berättelse av planerare med en på förhand utvald plats, till en möjlighet för 13 unga tjejer att inta huvudrollen i samma berättelse och låta sina röster ljuda om utformningen av Rosens röda matta. Under fyra veckors sommarpraktik fick de möjlighet att genom engagemang styra den slutgiltiga utformningen och synliggöra unga tjejer i stadsrummet. Vad är då behållningen med att delta i denna typ av processer? Hur gynnas de boende i området och vilka problem och möjligheter är en sådan process förknippad med? Ragnhild Claesson (2014) skriver om ämnet i antologin Strategier för att hela en delad stad. Hon menar att denna typ av processer ligger i linje med de nationella målen om att stärka demokratin för medborgarna och många kommuner har börjat använda sig av

medborgardialoger i planerings-praktiken. En del kommuner använder medborgardialoger som en integrerad del av planeringen medan andra experimenterar med dialogmetoder för att finna nya former för demokratiutveckling. Vidare menar Claesson (2014) att identitet och självbild är något som medborgarna hjälper till att skapa eller förändra. Men det handlar också om vilka förväntningar och sanningar som ska bekräftas genom planeringen och därmed påverka människorna i området. En planeringsprocess är därmed en politisk, identitetsskapande process som kan synliggöra både människor och rummen de vistas i. Men Claesson (2014) betonar att det inte är en lätt uppgift för en lekman, att ge sig in i ett abstrakt tänkande kring ritningar och planer och även om idéerna är bärande krävs det kunskap och erfarenhet att göra sin röst hörd.

En generell erfarenhet, menar Boverket (2010) är att medborgarna ska vara med från början i processen. På så sätt fångas de boendes åsikter upp i ett tidigt skede och dialogen kan fortskrida med en kontinuitet genom projektet. Saknas däremot strategier för hur inflytandet utövas, kan detta leda till att brukarna kommer in i processen för sent. Samråd kring planering bör ske på invånarna villkor då det inte går att utgå från att invånarna ska finna information via konventionella kanaler. En annan erfarenhet är enligt Boverket (2010), att syfte och mål måste uttryckas tydligt och uppmanar därför till användning av såväl konventionella som nya sätt att kommunicera. Boverket (2010) menar vidare att kommuner och bostadsföretagen ser medborgardialog i socioekonomiskt svaga områden som en framgångsfaktor. Det är en styrka för området att medborgare visar engagemang och vilja att utöva inflytande i förnyelseprocesser. Dessa processer kan skapa positiva sociala effekter genom ökad känsla av samhörighet och i en förlängning trygghet bland de boende. Attraktiviteten för området kan öka samtidigt som vandaliseringen av den fysiska miljön minskar.

Folkesson (2009) tar i sitt examensarbete upp problemet med en existerande barriär mellan brukare och han menar att olika brukargrupper kräver olika dialogmetoder. Speciellt ungdomar har tidigare uteblivit från engagemang och inte visat intresse för brukardeltagande som byggt på konventionella metoder med studiecirklar, långa processer och samrådsgrupper. Dagens informationsflöde med bloggar upplagda på mobiltelefoner, Twitter och Facebook är metoder som bättre passar ungdomarna som brukargrupp.

Björnson (2013) tar i antologin Strategier för att hela en delad stad (2014), upp ämnet stadsplanering på tjejers villkor. Hon diskuterar vikten att upprätthålla och vidga existerande engagemang och förklarar hur de avsåg att lösa detta i fallet med Rosens röda matta. För att främja ett fortsatt jämställt användande, även efter designprocessen, bildades en brukargrupp med ett flertal berörda aktörer. Gruppen består av kommunala verksamheter, Tjejer i samverkan (som initialt var med och formade ytan) samt lokala föreningar. Brukargruppen har inflytande över budgeten och programverksamhet och med bakgrund av att ytan är byggd som ett led i att jämställa offentliga ytor utmed stråket, understryker Björnsson vikten av att kontinuerligt upprätthålla jämställdhetsprocessen på platsen.

Platskänsla och identitet

Hur viktiga är platser för människan i dagens globaliserade och rörliga samhälle? Frågan ställs av Lewicka (2011) och hon diskuterar hur faktorer som globalisering, människans mobilitet och den byggda miljöns homogeniserade monokultur, påverkar människans anknytning till platsen. Lewicka menar att forskningen visar att platsers betydelse, tvärt emot vad man skulle kunna tro, ser ut att ha ökat. De flesta studier rörande anknytning till platser förutsätter att denna platskänsla har positiva, känslomässiga och sociala konsekvenser för människan och det finns forskning som bekräftar

det. Lewicka menar att människor med platskänsla ser mer sammanhang i livet, är allmänt mer nöjda. Men det finns även risker med platsanknytning som kan påverka till minskad benägenhet av förflyttning som medför missade möjligheter i livet, något som även kan påverka barnens möjlighet till utveckling.

Hur länkas identitet och social tillhörighet med ungdomars offentliga rum? Andersson (2002) tar i sin avhandling upp ämnet och påpekar vikten av att se ungdomars offentliga liv i relation till socialisationsprocesser. Ungdomars identitet måste förkroppsligas och praktiseras, den måste dessutom gestaltas aktivt och därför ta plats någonstans (Hetherington, 1998). Andersson (2002) menar att stadens öppna rum utgör viktig arenor och att dessa rums identitetsproducerande funktion består i att de förbinds med kulturella uttryck. Rummen är viktiga för möten med andra ungdomar, och de utgör därmed basen för ungdomars kollektiva självförståelse. Han menar att ungdomar utvecklar en etnografisk blick för sin omgivning där de kartlägger sitt ungdomslandskap och dess ungdomliga attribut. Genom denna förmåga att identifiera förbinder de grupper och tillhörigheter med rumslig hemvist och attityder. Men det kulturella material som omger dem är länkat till sociala strukturer, etnicitet och kön och därmed även förbundna med sociala positioner och hierarkier. I rummen framhävs både kollektiv samhörighet och distinktion (Bjurström, 1997).

Barn och ungas möjligheter till hälsofrämjande utevistelse

Ökad fysisk aktivitet utgör ett särskilt målområde inom det nationella målet för folkhälsa. Målområde nio gör oss uppmärksamma på att barns lekmönster har förändrats och fått som följd att målgruppen barn samt ungdomar rör sig för lite (Regeringen, 2002) medan de stillasittande aktiviteterna har ökat (Boverket, 20013). En anledning kan vara att Sverige har färre antal timmar fysisk rörelse i skolan i jämförelse med många andra europeiska länder (Regeringen, 2002). Andra orsaker är att barn i allt mindre omfattning går och cyklar och istället blir skjutsade. Ökat skjutsande av barn hänger samman med förändrad livsstil, så som dubbelt boende och föräldrars rädsla för trafik och främlingar, men även med att både skolor och fritidsaktiviteter i allt högre omfattning väljs oavhängigt närhet till bostaden (Mårtensson, 2012).

Vilka risker föreligger med minskad fysisk aktivitetsnivå hos barn och unga? Forskning visar att minskad fysisk rörelse kan leda till en ökning av kroniska sjukdomar i framtiden, exempelvis kan fetma i vuxen ålder härledas till övervikt i barndomen (Boverket, 2003). Barndomsfetma ökar även risken för en rad sjukdomar så som muskler, hjärt- och skelettsjukdomar. Förutom rent fysiska sjukdomar ökar även de psykosociala konsekvenserna av barnfetma. Genom att samla information från fem svenska kommuner visar fakta att andelen barn med övervikt och fetma, legat konstant kring 22 %, från 2003 till 2008 (Lager, 2009). Liknande undersökningar gjorda i Rosengård visar att 28 % av flickorna i fjärde klass har övervikt och fetma medan siffran för killar i samma klass visar på 19 %. I en undersökning gjord bland ungdomar i Rosengårds stadsdel 2006, svarade 70 % av flickorna i åk 9 att de tränade regelbundet på fritiden. Motsvarande siffra för pojkarna var 83 %, men den fysiska

aktiviteten minskar med ökad ålder och de tidiga tonåren är de mest kritiska för ungdomars aktivitetsmönster (Nilsson, 2008). Många som slutar träna gör det i tidiga tonåren (Boverket, 2013).

En god livsmiljö för barn och unga syftar bland annat till att den fysiska planeringen ska främja en samhällsutveckling som medför goda och jämlika, sociala levnadsförhållanden för människor (Boverket, 2013). Det är ett samhällsansvar, att barn ska uppmuntras och stimuleras till fysisk rörelse och barn med olika funktionsnedsättningar måste beredas möjlighet till fysisk rörelse anpassad utifrån deras förutsättningar (Regeringen, 2002). Hur ser en stödjande miljö ut och hur skapar man en sådan miljö?

Folkhälsovetaren Nilsson (2008) menar att stödjande miljöer kan skapas genom insatser riktade mot platser där barn uppehåller sig, och nämner bostadsområden, lekplatser och skolgårdar, men även gång och cykelbanor som några exempel. Mårtensson och Jansson (2012) har visat att en traditionell skolgård kan ge en tredjedel av den dagliga fysiska aktivitet som barnen behöver, något mer för pojkar (40 %) än för flickor (30 %). Skolgården fyller ett syfte även efter skoltid, då många barn samlas på skolgården för fortsatt lek, spel och samvaro. Men barn och ungdomar samlas även på andra bostadsnära platser för lek, rörelse och bollspel.

Fredrika Mårtensson (2012) ställer sig frågande till hur barn och unga ska kunna ta sin närmiljö i anspråk, få fysisk aktivitet och skapa sig egna platser i en allt tätare stad. Stora aktivitetslekplatser i alla åra, säger hon, men leken är alltför viktig för att enbart utövas vid sporadiska utflykter och de bostadsnära lekytorna behövs i vardagen. Just den spontana leken i fria, vardagliga former är viktig för barns hälsa då den även ger möjlighet till mental återhämtning. Även Karin Book (2012) är inne på samma spår och menar att ungdomars rörelse styrs av bostadsområdets karaktär och

socioekonomiska status. Närområdet är viktigt för ungdomar och oavsett var de bor är behovet av närbelägna ytor för spontan fysisk aktivitet stort.

Karin Book (2012) pekar på vikten av att skapa förståelse för ungdomarnas rörlighet kopplat till deras fysiska aktivitet. Denna kunskap, tillsammans med nya planerings och samarbetsformer bör ligga som grund för vidare fysisk planering som öppnar upp staden för ungdomars behov. Liksom för andra medborgare utgör behov av trygghet och socialt liv med betydelse för känslan av hemhörighet och lokal gemenskap viktiga beståndsdelar för ett gott liv. Det handlar om grundtrygghet och känslomässig anknytning till platsen och människorna, där möjlighet till inflytande möjliggör processer som kan synliggöra både människorna och rummen de vistas i. Vägen till social gemenskap går i högre grad för barn och unga än vuxna via lek och fysisk aktivitet, varför vi behöver ta en särskilt titt på villkoren för fysisk aktivitet hos killar och tjejer under tonåren (ibid.)

Fysisk aktivitet på killars villkor

En effekt av välfungerande sociala mötesplatser är att barn får ökad vardagsrörlighet och därmed tillgodoser sina behov av fysisk aktivitet. Det finns samtidigt fog för farhågan att satsningar på fysisk aktivitet för barn och unga blir en satsning som framförallt når redan aktiva och killar, och i lägre grad tjejerna. Tjejer har inte ett lika tydligt intresse av en dominerande sport, som killarnas intresse för bollspel.

Blomdahl, Elofsson och Åkesson (2012) har jämfört hur tjejer och killar nyttjar planlagda utomhusytor för spontanidrott. I *Spontanidrott för alla*, har de samlat observationer utförda i ett antal städer inom riket. Observationerna har omfattat skolelever under deras besök på fotbollsplaner, is- och bandybanor, samt parker och utomhusbad under sommarhalvåret. Trots att kommunerna de senaste 30 åren haft som mål att investeringar och

driftsbudget inom fritids- och idrottsområdet, i lika hög utsträckning ska tillfalla flickor/kvinnor som pojkar/män, visar deras studie att pojkar i åldern 7-19 år står för 80 % av alla besök på planlagda utomhusytor för spontanidrott (Blomdahl et al., 2012).

Svender (2012) tar upp frågan om idrottsrörelsen och jämställdhet och menar att även den organiserade idrotten är en arena för upprätthållande av genuskonstruktion, även fast jämställdhetsfrågan har funnits på idrottsrörelsens agenda sedan slutet av 1970-talet. Ett antal projekt i syfte att förbättra jämställdheten är genomförda, där flickors idrottande har utgjort ett mål. Eftersom idrottsrörelsen är en betydande samhällsinstitution som nästan alla barn och ungdomar kommer i kontakt med under sin uppväxt, är idrottsrörelsens försök till insatser och åtgärder ett välkommet led i att förbättra jämställdheten och förändra könsstrukturerna inom idrotten (Svender, 2012).

I Josef Fahléns (2007) rapport *Näridrottsplatser och spontanidrott*, utgiven i Riksidrottsförbundets serie Handslaget, undersöker författaren i vilken utsträckning näridrottsplatser generellt bidrar till spontanidrottande, samt vilka effekterna blir bland barn och ungdomar. Det framgår tydligt av undersökningen att det finns en könsskillnad i användandet av anläggningarna som gäller skoltid såväl som fritid. Fahléns slutsats är att idrott i inrättade eller spontana miljöer främst tilltalar de idrottande pojkarna, med de flesta andra grupper som åskådare. Det gäller flickor såväl som invandrare och andra med lägre socioekonomisk status. Målsättningen med att göra rörelsen mer jämlik genom att satsa mer på flickors idrottande uppnås inte och frågorna kring anledningarna är många. En av orsakerna kan enligt Fahlén (2007) vara att är att de anlagda ytorna domineras av pojkar och att tjejer undviker näridrottsplatserna för att därmed även undvika att bli granskade och bedömda av pojkar. Ytterligare en möjlig

förklaring kan vara att flickor i högre grad efter den organiserade idrotten, väljer att ägna sin tid åt andra intressen (Fahlén, 2012). Tjejer låga nyttjande kan delvis förklaras av att flickor i större grad än pojkar känner rädsla för att vistas ute på kvällarna. Men det finns studier som visar att tjejer nyttjar anläggningar i mindre grad även under dagtid (Blomdahl et al., 2012). Men räcker det då att skapa en jämställd aktivitetsyta för att locka ut tjejerna eller finns det andra faktorer som bör övervägas i sammanhanget?

Idrottsforskaren Ulla Tebelius (1991) menar att samhället generellt sänder motstridiga budskap till unga kvinnor samtidigt som idrottens förväntningar på tjejer står i konflikt med masskulturens bild av dem. Unga kvinnors kroppar är dynamiska i tonårsperioden och samtidigt som kroppen är redskapet i idrotten är den för unga kvinnor knuten till skapa sin kvinnliga könsidentitet genom utseende och sexualitet. I tonåren blir unga kvinnor upptagna av sitt yttre och andras reaktion på hennes kvinnlighet. Tebelius menar att utseende och bekräftelse på är det viktigaste för tjejer under denna period. Relationen till kompisar är viktig och gemenskap och sammanhållning betonas som det mest positiva med idrotten. Samvaron med jämnåriga står i fokus under tonåren och tjejer lär sig dessutom tidigt att värdesätta kamratskap mer än prestation. Många som hoppar av idrotten gör det för att de prioriterar skolan, och kompisar före idrott och Tebelius ställer sig frågande till idrottsrörelsens förmåga att motivera och bekräfta tjejer. Hon efterlyser större lyhördhet och respekt för tjejers behov av att kunna kombinera idrott med socialt liv och skolarbete.

Möjligheter att mötas under jämställda och aktiva former

Jan Gehl är en dansk arkitekt som förespråkar människovänliga städer, och han arbetar systematiskt med att beskriva och förklara vad som kan bidra till

en stadsmiljö efter människans skala och behov. I en tidig bok *Livet mellem husene* (1996), beskriver han utförligt utemiljöns många dimensioner i människors liv. Gehl har även varit engagerad av Malmös kommunala bostadsbolag (MKB) i en områdesutveckling av Herrgården, en av Malmös satsningar för hållbar utveckling. En av Gehls huvudtankar visas i den utarbetade strategin för att förbinda Rosengård med Malmös centrala delar (Gehl Architects, 2015). Rosengårdsstråket och Rosens röda matta ingår som en del i denna områdesutveckling.

Gehl (1996) menar att fysisk planering kan locka människor till att vistas i utomhusmiljöer men även skapa möjligheter till möten mellan människor. För att sociala kontakter ska uppkomma måste människor vistas på samma platser och den fysiska planeringen kan främja till passiv eller aktiv kontakt mellan människor. Gehl uppger barns lek med varandra som en social aktivitet. Med planering kan man även få folk att spridas och fördelas över en yta eller utmed ett stråk. Finns det något att se och uppleva, någonstans att sitta utmed vägen eller stråket, kommer människor att samlas och titta, annars fortsätter de bara vidare konstaterar Gehl. Genom att integrera aktiviteter kan man få folk att samlas i det fria och dela rum. Dessa rum bör vara inbjudande och lättillgängliga och bör erbjuda skydd mot väder, vind och trafik. Människor söker sig till andra människor och genom denna rörelse kan en självförstärkande process komma att skapas som gör platsen attraktiv och lockande att vistas på. Som exempel nämner Gehl barn, som inspirerar varandra till samaktiviteter som tillsammans blir större än delaktiviteten. Stadens öppna rum utgör en lockelse för ungdomar som gärna vistas på platser där det ständigt händer något. I staden rum kan ungdomarna, bortom de vuxnas närhet och kontroll, utöva sina egna aktiviteter (Lieberg 1992). Bra ytor för ungdomar är publika ytor som erbjuder aktiviteter men även ostörda ytor där ungdomar inte stör andra. (Boverket, 2013, s. 53).

Enligt Mats Lieberg (1992) har stadsplaneringen under 1900-talet inneburit att våra städer har gått från att vara kvartersuppbyggda till att bli funktionsuppbyggda. Förenklat har det inneburit att vi numera har en livlig innerstadskärna som kännetecknas av aktiviteter, händelser och mångfald. Ytterstadsdelarna har å andra sidan kommit att präglas av renodlad funktionsindelning i industriområde, köpcentra, rekreationsområde och bostadsområde. Som en följd av denna separering har förorten växt fram. Uppdelning mellan stad och förort har medfört stora skillnader för det sociala livet. Genom att både bo, arbeta och spendera sin fritid i den kvartersuppbyggda stadens begränsade yta, skapades en informell social kontroll som kännetecknades av anonymitet och överstimulering. Möjligheterna till många och spontana möten mellan människor var stor och kontakten var inte förpliktigande. I den funktionsuppdelade staden däremot, försiggår det sociala livet i en mer privat sfär. Den fysiska planeringen av ytterområdena har medfört att rummet har funktionaliserats och därmed har möjligheten till spontana möten i utomhusmiljö marginaliserats. Det sociala livet i dessa områden kännetecknas därför av understimulering. För ungdomar boende i förort, har uppdelningen av staden kommit att medföra en förändring av mönstret av rörelse i livsmiljön. Från att ha haft tät, socialt läsbar stad till förfogande som arena för sin rörelse, har nya generationer fått växa upp i understimulerande förortsmiljöer. Men ungdomar vill vara i händelsernas centrum och har därför sökt sig till alternativa arenor, offentliga plaster där de kunnat vistas utan att det kostar pengar. Stadens centrum, köpcentran och stationsbyggnader är ett par exempel på sådana plaster. Detta är förklaringen till den ökade polarisering som finns mellan förort och innerstad, sett ur ett ungdomsperspektiv (Lieberg, 1992).

En kommersialisering av ungdomars tillvaro samt en förlängd ungdomsperiod har skapat speciella ungdomskulturer där stadsdels-tillhörighet och rumslig användning styr. Ungdomar har en önskan att inträtt

egna rum och frizoner i det offentliga rummet där de kan råda sig själv och med egna regler och normer än de som satts av de vuxna. Liebergs (1992) definition av frizon omfattar här både en fysisk och rumslig dimension och en social dimension, men han tar i sitt arbete även upp ungdomars behov av att skapa territoriala anspråk på vissa områden i sin omgivning. Då de flesta ungdomar inte har råd att tillbringa ledig tid på nöjen och bio, blir vistelse på innerstadens gator det gratisnöje de kan unna sig. Det är i största utsträckning möjligheten att träffa jämnåriga, samvaro och grupptillhörigheten som lockar (Lieberg, 1992).

Erving Goffman (1998) har studerat människors samspel och agerande i det offentliga livet. Han fokuserar på människor i allmänhet när han i sina teorier om privat-offentligt beskriver människors agerande i en stadsmiljö. Goffman menar att vi hela tiden är medvetna om vår publik och att vi därför kan liknas vid aktörer på en scen som agerar mot en publik. Dessa, av oss iklädda roller är inte påklustrade, hävder Goffman, och det går därför inte att stiga ur dem. Han använder termerna ”onstage” och ”offstage” för att belysa vår exponering i rampljuset eller bakom kulisserna. Vårt agerande styrs av en mängd yttre faktorer så som inramningen eller den fysiska miljön. Rollen vi iklär oss styrs av de förväntningar vi anser ligga över oss och publikens reaktion är viktig i sammanhanget. Under spelet skannar vi publikens reaktioner och ställer dessa mot vår fasad. Men, i spelet är det också viktigt att ha ett team i bakgrunden som stöttar vårt agerande (Goffman, 1998).

Jämställd fysisk planering kräver kunskap

Miljöns utformning möjliggör uteaktiviteternas karaktär och omfång (Gehl, 1996) men de offentliga rummen i städerna är generellt inrättade efter pojkar och mäns önskemål och behov (Ministeriet for By Bolig og Landdistrikter, 2011 i Boverket, 2013 s. 53). Andersson, Gylling och Zweigbeck (2006) har

författat *Jämna steg - Checklista för jämställdhet i fysisk planering*, en skrift gjord på beställning av Boverket i syfte att tydliggöra ett jämställdhetsperspektiv genom hela planprocessen. Enligt författarna kan den ses som en vägledning för kommunala förtroendemän och planerare. Författarna menar att arbetet med en jämställd fysisk planering måste medföra förändringar av gällande strukturer där normer och mönster måste utformas för att tillgodose allas behov. För detta krävs en lyhördhet för hur män och kvinnor vill leva sina liv. Som ett led i målet att skapa en jämställd planering måste en rad frågeställningar besvaras och värderingar och behov belysas. Författarna tar upp två väsentliga frågor i sammanhanget:

Vilken kunskap har vi om män och kvinnors upplevelse av olika fysiska miljöer och på vems kunskap grundar sig den befintliga fysiska planeringen? I skriften ger författarna konkreta förslag på tillvägagångssätt och presenterar även ett antal utarbetade metoder som kan modifieras för integrering av jämställdhetsperspektivet i just fysisk planering.

I en sammanställd checklista tar de upp exempel på frågor att reflektera över vid integrering av jämställdhet. Några av dessa är planering kring arbete och fritid samt bostad och omgivning. Andra viktiga frågor rör trygghet och säkerhet i vår närmiljö. Några av dessa är planering kring arbete och fritid samt bostad och omgivning. Andra viktiga frågor rör trygghet och säkerhet i vår närmiljö och speciellt trygghet är en faktor att väga in då unga människor rör sig i offentliga rum.

Enligt författarna ska kvinnor och män, tjejer och killar kunna beredas möjlighet att utöva aktiviteter och ta plats i anspråk på lika villkor. Checklistan för fritid bör därför omfatta fakta på befintlig könsuppdelad statistik på hur män och kvinnor använder sin fritid och vilka sporter de deltar i. Frågeställningar som bör besvaras är hur närmiljön sett ut med tanke

på möjligheter till fysisk aktivitet för killar och tjejer och om det finns naturliga mötesplatser att tillgå under båda dag och kvällstid. Andra frågor är huruvida kommunen erbjuder ett balanserat utbud av fritidsanläggningar baserat på såväl flickor som pojkars intressen och önskemål. Som sista fråga i avsnittet om fritid tas frågan om utformningen av skolgårdarnas utformning samt lek och spelplatser upp. Blomdahl et al. (2012) ger svar på de två sista frågorna när han hävdar att användandet till stor del beror på vilka aktiviteter näridrottsplatserna är inriktade på, och med få undantag, finns det på alla näridrottsplatser en fotbollsplan. I många fall är anläggningarna även kompletterade med klättring, skate, BMX och landbandy, vilket gör att anläggningarna i högre grad svarar mot pojkars preferenser.

Stadens öppna rum lockar till vistelse men det är stora skillnader mellan pojkar och flickors benägenhet för att vistas i offentliga rum. Stig Elofsson (1998) har forskat om ungdomar och rädsla och han gör en ansats att svara på frågan i en undersökning om hur vanligt det är att ungdomar är rädda för att gå ut på kvällar. Han tar hänsyn till parametrar så som social situation och livsstil. I rapporten framkommer att det är stora skillnader. Tre gånger fler flickor än pojkar anger att de är rädda att gå ut på kvällarna. Den stora skillnaden kan förklaras av att flickor i högre utsträckning är rädda för att utsättas för fysiskt våld och sexuella övergrepp. Elofsson menar att rädslan för att gå ut på kvällarna bygger på två faktorer, reella bedömningar och olika föreställningar där den sistnämnda påverkas av bl.a. massmedia, föräldrar och kompisar. Beroende på social bakgrund kan ungdomar tolka signaler från omgivningen och riskerna kan både underskattas och överskattas av den enskilda individen. Var ungdomarna tillbringar kvällarna styrs av deras livsstil och med detta påverkas även den reella risken att utsättas för brott (Elofsson, 1998).

Birgitta Andersson (2005) forskar inom ämnet genusgeografi och skriver bland annat om fysisk planering i sin rapport Mäns våld blir kvinnors ansvar. Hon menar att den fysiska miljön i sig inte ligger till grund för kvinnors rädsla att drabbas av mäns våld och könsmaktstrukturen förändras inte heller av hur buskagen är placerade, men den upplevda otryggheten kan dämpas av miljöer som känns mindre otrygga. Kvinnor tar ett individuellt ansvar för sin trygghet genom att undvika det de uppfattar som otrygga rum. Detta är medvetna strategier som kvinnor använder sig av i vistelse och förflyttning i offentliga rum, men det finns fler strategier att tillgå. Kvinnor kan välja att utrusta sig med sprayer, peppar eller att hålla i tunga nyckelknippor för att hantera situationer vid möjlig fara. Ytterligare en strategi för kvinnor är att välja bort klädsel som kan anses utmanande och istället välja en mer neutral klädsel som döljer kroppens former. Andersson betonar att tjejers rörelsefrihet begränsas mer än pojkars eftersom det sexuella våldet alltid är en risk för flickor. Hon efterlyser alternativa synsätt vid utformning av bostads- och grönområden, grundade på kunskaper om kön och hur det kan tänkas upplevas av olika brukargrupper vid olika tidpunkter. Det är en demokratisk rättighet för både män och kvinnor att kunna röra sig fritt och tryggt i våra offentliga rum, menar Andersson (2005).

Lia Karstens (2003) forskning visar att unga flickor i större utsträckning än killar och håller sig till lekplatser i anslutning till hemmet. Större kunskap om platsens social, kulturell och fysiska förutsättningar borgar för en hemmakänsla och därmed trygghet. Karsten (2003) har studerat flickor och pojkars lek i urbana miljöer med bland annat fokus på jämställdhet i den fysiska utformningen av lekplatser och jämställdhet i leken. En slutsats av hennes forskning är att fler pojkar än flickor använder lekplatserna och flickors vistelse på lekplatserna är kortare än pojkars. Könsidentiteten konstrueras och förstärks på lekplatser styrda av faktorer som den fysiska utformningen av lekplatsen, tidpunkt på dagen och lekens karaktär.

Efter skymning är pojkarnas dominans som tydligast. Medan pojkar föredrar att sparka boll i alla lägen styrs tjejers lek och besök på lekplatserna av faktorer som variationen av lekredskap och platsens kondition. Flickor prefererar välsköta platser och lekredskap som gungor står högst på deras önskelista. Undersökningen visar även att medan pojkar inte gärna utforskar tjejers lek, är tjejer i högre grad benägna att ge sig in i pojkdominerade lekar. Karsten (2003) menar att detta kan vara en orsak till varför typiska tjejlekar aldrig kommer att bli dominerande på samma sätt som exempelvis fotbollen kommit att bli för killar.

Det är ur dessa perspektiv som aktivitetsytor av den typ som Röda rosens matta representerar, förväntas kunna fylla en viktig funktion framöver. Kanske kan nytänkande gestaltning av aktivitetsytor för en mångsidig användning som lockar till äventyr och upplevelser spela en roll och locka en bredare användargrupp. Genom att planera denna typ av ytor med medborgardialog, kan den tänkta målgruppens funderingar och önskemål få styra utformningen, till att passa även de grupper av barn och ungdomar som annars inte söker sig till spontanidrott och utomhusvistelse med fysisk rörelse som mål.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Rosens röda matta är projekterad genom medborgardialog och byggd som en mötesplats utmed Rosegårdstråket i syfte att främja fysisk, jämställd rörelse hos målgruppen barn och unga. Med detta som utgångspunkt är det övergripande syftet med denna studie är att undersöka vad Rosens röda matta betyder för barn och unga ur följande aspekter:

- Vad betyder platsen för deras lek och umgänge?
- Hur fungerar platsen ur ett jämställdhetsperspektiv?
- Vad kan platsen betyda för deras känsla av hemhörighet?

Definitioner

Barn och ungdomar definieras på olika sätt inom den forskning som studerats i kunskapsunderlaget. Benämningarna barn, unga, unga kvinnor, tjejer, killar, pojkar är i denna studie dynamiska, såtillvida att de i sammanhanget, från stycke till stycke i huvudsak följer den refererade författarens uttryck. För jämförande definition, kan nämnas att i Malmö stads (2005) strategi för ungdomsdelaktighet, definieras barn och ungdomar enligt följande:

- Barn är man upp till 13 år
- Ungdom är man mellan 13 och 18 år
- Ung vuxen är man mellan 18 och 25 år

Aktivitetstytan Rosens röda matta är en aktivitetstytta i utomhusmiljö som inom denna studie även benämns för platsen, mattan, ytan och med förkortningen RRM, där val av benämning bestäms av kontext.

3 METOD

Val av metod och urval

Med utgångspunkt från att syftet med denna studie är att undersöka ungdomars upplevelse av jämställdhet, trygghet och funktion av en aktivitetsyta, används ett antal kvalitativa forskningsmetoder under perioden januari till maj 2015.

Efter en uppstartsperiod av inläsning av bakgrundsmaterial, genomfördes en fallstudie med *observationsstudie i fält*, vid Rosens röda matta. Löpande fältanteckningar syftade till att lära känna ytan och få en klarhet i hur den används, vad man gör där, hur ytan fungerar och vem som vistas på den. Under observationsstudien togs tillfälle i akt att utföra spontanintervjuer med brukare som besökte eller vistades på ytan. *Gåtur med brukare* är studiens huvudmetod och de presenteras som Gåtur A-E längre fram. Intervjuerna genomfördes som spontanintervjuer med kompletterande frågor i syfte att få en uppfattning om hur brukarna tänker och känner kring ytan. Intervjuerna spelades in och kompletterades med fältanteckningar. En karta av området användes vid tillfällena. *Åhörarobservation vid Brukargruppens möte* genomfördes vid två tillfällen, 18 februari och 28 april, och syftet med åhörarobservationen var tvådelat. Det ena var att få svar på frågor knutet till Brukargruppens funktion för att ge mig en inblick i hur ytan förvaltas och drivs och det andra var att få bakgrundsinformation om närområdet. Sammanlagt intervjuades sex grupper med totalt 13 barn/unga i åldern 9 -17 år. Nio tjejer och fyra killar medverkade i intervjuerna. Det huvudsakliga kriteriet var att de kunde hänföras till gruppen barn/ungdomar och att de brukade ytan vid mitt observationstillfälle. Inga andra kriterier ligger som grund för urvalet.

Tillvägagångssätt

Jag inledde arbetet med att samla material om processen med ytans tillkomst, ytan i dess kontext och övriga ungdomsmiljöer i stadsdelen. Jag granskade offentlig och kommunal dokumentation om ytan och intervjuade i ett tidigt skede personal från Förebyggande och fritid samt Moa Björnsson, projektledare för RRM. I detta sammanhang hade jag stor nytta av publikationen *Samordnad stadsutveckling i Malmö – Strategier för att hela en delad stad*. För att skapa personlig uppfattning om ytan, besökte jag den vid ett antal tillfällen. Ibland tog jag en omväg kring den för att överblicka rörelsen på ytan, vid andra tillfällen satt jag på ytan och observerade människorna på och omkring ytan.

Genom att fotografera ytan vid olika tillfällen har jag använt den som ett beskrivande hjälpmedel. Genom att fotografera och sedan analysera bilderna har jag kunnat skapa en förståelse för skeenden på ytan i en kontext med stämning och miljö, som annars enbart hade fokuserat på ungdomarnas mellanhavande. Jag har använt min mobil för inspelning av intervjuerna och fått hjälp av deltagarna med att hålla mobilen. Malmö stads illustrerade karta har fungerat som ett hjälpmedel vid intervju tillfällena, där jag för varje grupp har använt kartan för att markera ungdomarnas rörelse på ytan. Kartan har på så sätt använts som ett redskap i analysen rörelsemönstret över ytan.

Transkription och analys

Mitt förhållningssätt till analysen har varit narrativt, och intervjuerna analyserades oftast samma dag eller dagen efter genomförandet av varje intervju. På så sätt fogades analysen ihop av brukarnas ursprungliga berättelse med min återberättade historia. Inför avkodningen av materialet spelades intervjuerna upp vid ett eller flera tillfällen och tillsammans med fältanteckningarna kategoriserades materialet utifrån intervjuuttalande. Analysen genomfördes stegvis och med det transkriberade, avkodade materialet utfördes en tematisering, delvis styrd av studiens syfte och frågeställning.

Observationer

Jag har vid olika tillfällen observerat ytan dels genom att vistas på den, men även genom att röra mig i närområdet. Observationspunkterna valdes med omsorg och varierades. Vid dessa tillfällen har jag fört fältanteckningar och fotograferat enstaka händelser. Genom inledande studier och förobservationer fick jag indikationer på vilka dagar och tidpunkter jag borde inrikta mig på. Observationsperioden varade mellan 8 mars och 15 maj, nederbördsfria dagar med högre besöksfrekvensen under senare delen av perioden. RRM besöktes under följande tider:

- Skoldagar runt 15.00 då detta är en tid då många unga är på väg från skolan
- Lördagskvällar för att undersöka vem rör sig kring ytan under lediga kvällar?
- Söndagar runt 16.00 för att undersöka hur ytan används på helgerna?

Observationsstudien genomfördes med fokus på följande frågeställningar:

- Passagen/stråket: Vem passerar ytan och med vilken intensitet?
- Aktivitetsytan: Vem vistas här, vad gör man på ytan och hur fungerar ytan med tanke på samvaro mellan olika åldersgrupper och kön?
- Trygghet: Hur upplevs ytan med tanke på den fysiska utformningen? Vilken rumslighet finns och vad erbjuder den? Hur är orienterbarheten på ytan och hur tillgänglig är den?
- Trafiken: Hur upplevs bil och cykeltrafiken i anslutning till ytan?
- Omgivande ljud: Vilka ljud skapas kring ytan och hur upplevs dessa? Människor, trafik och musik?

Intervjuerna

Material till denna studie samlades in på Rosens röda matta under första kvartalet 2015. Genom närvaro på mattan utfördes dels rena observationer i fält, men tillfällen då ungdomar vistades på mattan togs i akt för intervjuer och insamling av kvalitativt material. Arbetet med intervjuerna förbereddes genom en litteraturstudie av Kvale & Brinkmann (2009) för att erhålla fördjupad insikt om intervjuer med fokus på barn och att intervjua över kulturella gränser. Intervjuerna utfördes gruppvis, i grupper om 2 – 4 personer, helt baserat på gruppens sammansättning vid brukartillfället. Med anledning av att mitt syfte med intervjuerna var att få en fördjupad insikt om brukarnas upplevelse av ytan, utfördes intervjuerna med en narrativ ansats där karaktären kan liknas vid ett samtal. Intervjun kom att bli uppfattad som en meningsfokuserad berättelse, där de intervjuade fått uttrycka specifika händelser av betydelse kring användningen av mattan sett från eget perspektiv. Deras muntliga historia kom på så sätt även att omfatta delar av det kringliggande samhällets historia. Detta innebär att varje intervju har

utvecklats i olika riktningar. Intervjuerna varade mellan 20 minuter till 45, styrt av hur mycket brukarna velat dela med sig. En intervjuguide har dock fungerat som en utgångspunkt för intervjuerna.

Metod diskussion

Metoderna i detta arbete bygger främst på observationsstudier i fält, gåtur och intervjuer med brukare och tjänstemän från stadsdelen samt åhörardeltagande vid förvaltningens brukargruppsmöte.

Metoderna hade jag bestämt inledningsvis men jag har även övervägt dem löpande under arbetets gång. Efter första brukargruppsmötet ifrågasatte jag att nyttan av att delta vid fler, men valde ändå att delta vid ytterligare ett möte. Med facit i hand kan jag konstatera att all information från mina samlade metoder har bidragit till en större och bredare förståelse för brukarnas behov och ytans användning.

Urval av deltagare

Urvalet skedde genom att de barn som brukade ytan under mina observationstillfällen, blev tillfrågade och därefter intervjuade på plats. Min målsättning var att intervjua både tjejer och killar, men inte fler killar än tjejer med tanke på att ytans syfte är att 50 % av brukarna ska vara tjejer. Andra tjejer och andra killar hade kanske gett annat resultat, men avkodade och analyserade skapar intervjuerna av deltagarna tillsammans ett pussel av en helhetsförståelse där ingen bit, enligt min uppfattning spretar i alltför stor omfattning. En metod att överväga, kan vara att intervjua ungdomarna individuellt. Det kan vara svårt att få med allas synpunkter då ungdomarna har en tendens att prata i mun på varandra, speciellt vid frågor som väcker

entusiasm. En annan reflektion är att de äldre ungdomarna stundtals dras med i ett spinn av att ”spela upp” för varandra under intervjuerna. Deras berättelser kan då vara svårbedömda; sanning eller fabricerad utsaga? Detta är något som speciellt, stundtals uppkom vid samtalen med killarna.

Teknikens funktion

En del av de inspelade samtalen var av dåligt ljudkvalitet, på grund av vår gång över ytan och trafikens störningar. Denna risk hade jag tagit i beaktande, och förde därför flitiga fältanteckningar under intervjuernas gång. Att ta med karta som hjälpmedel var bra såtillvida att jag på den kunde markera de olika gruppernas favoriter på ytan. Däremot upptäckte jag snart att jag inte behövde gå runt hela ytan med ungdomarna för att diskutera redskapen och göra mina markeringar. Det fanns fördelar med att sitta på ett ställe under samtalet med tanke på inspelningarnas ljudkvalitet.

Litteraturen

Litteraturen som ligger som kunskapsunderlag till mitt arbete har enligt min mening varit omfattande och spant över många intressanta ämnen. Jag har under hela arbetet ifrågasatt vidden av omfattningen, men med tanke på att jämlighet står som en av frågorna och ansatsen är kvalitativ, har komplexiteten ökat. Jämlighet borde vara enkelt, men så är det inte. För att skapa en förståelse krävs kunskap om rådande strukturer, normer och mönster. Trygghet och behov måste belysas och tillsammans bör de ställas mot upplevelser av den rådande fysiska miljön.

Avgränsning

Arbetets syfte är avgränsat till en specifik aktivitetsyta och jag drar inga paralleller och jämförelser till andra ytor byggda med genusperspektiv.

Trots en distinkt avgränsning har materialet tenderat att svälla. För att hålla kunskapsunderlag, resultat och diskussion inom greppbara gränser har jag kontinuerligt fått avväga mängden material men även ständigt överblicka strukturen. En ytterligare distinkt avgränsning kanske hade begränsat problemet, men samtidigt finns det en risk att jag hade missat intressanta aspekter som är värda att övervägas.

Analysprocessen

I den narrativa analysen ligger fokus på tolkning av de historier eller berättelser som återges under en intervju eller ett samtal, men analysen kan också vara en rekonstruktion av sammanslagna historier av flera intervjupersoner i en undersökning (Kvale & Brinkmann, 2009). Detta blev det givna valet av analysmetod till detta arbete. Eftersom mitt syfte dessutom var att erhålla förståelse för hur olika processer tillsammans med den upplevda känslan av byggd fysisk miljö bidrar till jämställdhet, trygghet, anknytning och identitet, valde jag att återberätta intervjuerna narrativt.

Jag har inlett min analys av arbetet med att läsa varje intervju ett flertal gånger i syfte att skapa mig en helhetsöverblick. I detta skede var mina fältanteckningar oombärliga, då en del av de inspelade intervjuerna var av dålig ljudkvalitet. Tematiseringen föll sig naturlig, mycket beroende på att mina öppna intervjufrågor kompletterades med följdfrågor för att få önskvärd täckningen av information. Antalet intervjufrågor anser jag vara bra avvägda men de har enbart varit vägledande, då samtalen blev ofta blev uttömmande. Intervjumaterialet blev hanterbart i mängd.

4 RESULTAT

I kommande avsnitt redovisas resultatet av de intervjuer och observationer som jag har genomfört under denna studie. Inledningsvis presenteras resultatet av den observationsstudie genomförd i fält. Figur 1 ger en orientering av platsens fysiska utformning. Därefter följer gåtur och intervju med brukare av ytan och resultatdelen avslutas med en sammanfattning av två brukargruppsmöte med kompletterande intervju.

Observationsstudie i fält

Genom att vid ett flertal tillfällen vistas på ytan har jag bildat mig ett kunskapsunderlag dels för hur den fysiska utformningen fungerar på platsen men även hur människor använder och brukar ytan. För att få en bättre förståelse för närmiljön kring ytan har jag tagit promenader på stråket och på gårdarna och lekplatserna som omger ytan.

Den fysiska miljön på platsen

Aktivitetstyten upplevs i huvudsak som hårdgjord med få inslag av gröna element. Asfaltsytor täcker merparten av ytan men de kombineras med detaljer av röd gummiasfalt. Den fysiska förnyelsen har resulterat i en rumslig struktur vars utformning kan liknas vid en teater. Den övre nivån fungerar som läktaren framför en scen, öppen för alla att nyttja. Men den fungerar även som en utökad passage för människor i rörelse till och från Rosengård centrum. Ibland ses vuxna slå sig ner för en stunds vila innan de fortsätter vidare med sina matkassar. Oftast är besöken på den övre ytan korta, möjligen förknippat med bänkarnas utformning. Med få inslag av växter och träd upplevs rumsligheten som svag.

Podiet kan liknas vid en scen, inramad av en låg, röd sarg. Där återfinns även en klättervägg, samlingsvänliga bänkar och mjuka nivellerade ytor för ”mjuk skating”. Men här finns även många plana ytor och även själva podiet är tillgänglighetsanpassat. En relativt trafikerad vägkorsning ligger i direkt anslutning till dansytan och rakt igenom ytan löper den cykelbana som förenar Rosengård med de centrala delarna av Malmö. Vid mattans ytterkanter är en trädrad i halvcirkelform planterade.

Närområde

I fältobservationerna har även en översiktlig inventering av tillgängliga lekmiljöer, spontanidrottsplatser och aktivitetsytor genomförts. Denna visar att området har ett stort utbud av relativt nyanlagda ytor för lek och idrott. Med två temalekplatser, badanläggning, spontanidrottsplatser, ute gym och ett antal lekplatser inom gångavstånd, finns det något för de flesta målgrupperna. Därtill är de flesta gårdslekplatserna nyanlagda och håller en hög variation av lekredskap.

Stråket och passagen

Det fysiska utgångsläget för RRM har skapat en yta utformad i två nivåer. Den övre delen av ytan är avsedd enbart för vistelse och består av bänkar och liggstolar. Denna position erbjuder överblick av både passagen och större delen av mattan. Stråket som löper längst med ytan befolkas som oftast av människor i ständig rörelse. Mammor med barnvagnar, barn i klungor men även en och annan senior med rullator. Stråket utgör även en mötesplats, folk hälsar på varandra, oftast med att stanna till för en stund och växla några ord. Stråket är på denna plats en pulserande passage för de boende i området.

Brukarna

Brukarna av ytan är övervägande barn, unga tjejer och killar. Inga vuxna har observerats använda ytan. Olika brukargrupper använder ytan vid olika tillfällen. Under skoltid står ytan som oftast tom men efter skoltid samlas de yngre barnen vid ytan, oftast till umgänge, sittande på bänkarna. De äldre tjejerna använder ytan under kvällar på vardagarna och under sena kvällar helgtid. Få killar har vistas på ytan under mina observationer och då främst under sena kvällar.

Vid samtal med brukare och områdesvärdar har framkommit att andra brukare av ytan är organisationer och föreningar som använder ytan för olika typer av events. Förebyggande och fritid inom Rosengård är en frekvent användare som anordnar allt från valmässor till julmarknader, senast till ett Guinness rekordförsök inom stadsdelen.

Trygghet

Hela ytan, både övre och undre plan kan definieras som läsbar och översiktlig och ständigt påpassad av passerande människor, men själva aktivitetsytan står ofta tom. Det är först när de färgsatta led lamporna vid högtalarna tänds, som man kan ana att någon i närheten styr tekniken. Under dagtid är det flickor i 12 års ålder som ofta sitter på nedersta trappsteget vid väggen, den punkt som inger mest insynsskydd och trygghet. De dansar oftast inte utan sitter och pratar medan musiken ljuder i bakgrunden. Under mina observationer har jag inte sett killar och tjejer anslutas eller samsas om ytan. Det är också sällan som vuxna rör sig över den nedre delen av ytan, men att de omkringliggande husen har insyn till ytan tycks bidra till en känsla av trygghet. Sorlet från barns skatt och livliga lek på anslutande gårdar kan även bidra till trygghetskänslan. Ytan har en avancerad belysning, både i höjd och bredd, något som skapar trygghet även nattetid.

Trafiken

Trafiken kring ytan kan delvis upplevs som en trygghetsfaktor såtillvida att någon ständigt passerar och tittar in mot ytan. Som en av brukarna uttryckte det under intervjun: ”Man är varken ensam eller otrygg på denna plats. Skulle något hända, är det alltid någon stannar och hjälper en”. Men trafiken kan även upplevas som en riskfaktor. Korsningen upplevs som vältrafikerad och förvånansvärt många bilar passerar i hög fart. Inga avgränsningar eller barriärer skyddar brukarna från trafiken och det finns inget som hindrar bilar från att köra in på själva aktivitetsytan. Ljudet från trafiken och speciellt mopederna är ständigt närvarande. Många av motorerna är trimmade och avger höga brummande ljud bidrar till en känsla av otrygghet. Under söndagar observerades även många sportcyklister passera i hög fart rakt igenom ytan. Oftast utrustade med både solglasögon och hjälm är det svårt att få ögonkontakt med dem, vilket kan skapa en svårbedömd situation.

Barnens berättelser

Kommande texter är sammanfattande resultat, av intervjuer som jag genomfört med brukare under gåturer på RRM. Under mina fältobservationer har jag inte träffat på en ensam brukare på ytan, brukarna har alltid varit två eller flera, därför är även mina intervjuer och gåturer genomförda i grupp. Varje gåtur inleds med en beskrivning av gruppens sammansättning med fingerade förnamn och ålder. Därefter beskrivs själva gåturen och gruppens eventuella kommentarer om de olika redskapen på ytan samt vad man gör på de olika platserna. I den inledande delen återges även det jag uppfattar som gemensamma åsikter och synpunkter uttryckt av gruppen. Därefter återges sammanställda texter, framförda av de brukare och gruppmedlemmar som har haft en egen berättelse att återge.

A. Gåtur med Aya och Lidija, båda 11 år

Aya och Lidija är bosatta på Herrgården. Vi träffas på den övre delen av mattan och efter vår rundtur slår vi oss ner på en av de rosa bänkarna. Jag vill gärna spela in intervjun och Aya erbjuder sig att hålla min iPhone riktad mot oss under samtalet.

De går inte i samma klass men de umgås i samma kompisgäng på fritiden. Aya har sina rötter i Ghana och Lidijas familj kommer ursprungligen från Libanon/Palestina. De använder ofta RRM, men mest under sommaren eftersom båda menar att det är bökigt att försöka dansa i vinterkläder. De tycker att ytan är ett bra tillhåll och det fungerar med enbart två personer, men båda tjejerna är överens om att det är roligare då man är fler. Musikanläggningen och dansytan används oftast, men är de många används även de andra redskapen, speciellt mellan pauserna. Tjejerna pekar ut bänkarna mitt på ytan och menar att där är bästa platsen att vila ut efter ett

danspass. Klätterväggen är kul, men den lockar mestadels killar, menar tjejerna.

Ju fler som leker desto roligare blir det

Musiken kan vara svår att få igång, förklarar Aya, men när det är tillräckligt många på ytan är det alltid någon som vet hur man gör. Ibland är det riktigt många som samlas på ytan, uppemot 10 personer, och då har man jättekul ihop. Aya berättar:

”Ju fler vi är desto fler förslag kommer upp på vad vi kan göra och ofta är vi blandade med både tjejer och killar i gänget. Alla som vill får vara med, alla är lika värda men det är inte många svenskar som kommer hit och leker med oss”

Mattan besöker de framförallt på eftermiddagarna, men på sommaren brukar de vistas ute fram till tio på kvällen. Alla dansar, men ibland måste man pausa och vila, då sätter sig alla ner och pratar lite, kommer på nya saker att göra, berättar Aya och pekar: ”Det står ju där – dansa, pausa. Det är så vi gör”. Aya menar att killarna brukar tröttna först och börjar spela boll i stället, men så fort de blir färre på ytan kommer andra och jagar bort dem. Så länge de är i en stor grupp funkar det bra, ”Då är ytan vår” förklarar Aya och berättar vidare att speciellt de stora killarna brukar ”ta för sig” på kvällarna. Fram till midnatt, är det bara stora killar på ytan. De vågar mer och de bestämmer över andra. Ofta är de arga och tjejerna blir rädda för dem. Ibland klagar de äldre tanterna på barnen och tycker att musiken spelas för högt. Det har hänt att barnen blivit bortschasade och hotade med polisanmälan. ”Det är tråkigt att få avsluta dagen med att bli bortjagad av någon” avslutar Aya med en suck.

Här vill man dansa och sjunga, som på ett bröllop eller en fest

”Jag tycker om mattan, speciellt då det spelas hög musik här”, säger Lidija och förklarar att det vid sådana tillfällen känns som om hon ska på bröllop eller fest. ”Då känner jag mig glad och vill dansa och sjunga” fortsätter hon men förklarar att hon inte tycker om då det spelas musik från hennes hemland på ytan. Det gillar hon inte alls, och menar att det är förvirrande samtidigt så framkallar det en känsla av skam inom henne, att höra just den musiken högt. Känslorna grundas på en rädsla för att bli retad av andra som tycker att det låter hemsamt, förklarar Lidija. Hon avslutar med att berätta om en händelse vid ytans utkant, som skrämde henne. Det var bara hon och en tjejkompis på ytan, då några större killar ställde sig vid kanten och tittade på. Ett annat gäng gick förbi dem, och ett bråk uppstod som slutade med att de slog en tjej. ”Då är det bäst att bara försvinna” förklarar Lidija.

B. Gåtur med Emir, 17 och Dijana 16 år

Emir är bosatt på Rosengård. Han har sina rötter i Bosnien och för dagen är hans tjej Dijana på besök i stadsdelen. Hon född i Serbien och bosatt på Söderkulla. Lite blygt står hon hela tiden vid Emirs sida, nickar instämmande till Emirs berättelse, men själv säger hon inte mycket.

Lite barnsligt, lockande och något att visa sin tjej

Emir bor i närheten och passerar ytan dagligen men för Dijana är det första besöket på mattan. Under gåturen visar Emir upp ytan för Dijana och sätter igång musikanläggningen. Ur högtalarna hörs Bosnisk musik och med ens blir båda lite blyga och obekväma. Emir skruvar snabbt ner ljudet. Vi står mitt på ytan, och Emir pekar, lite återhållsamt, på de olika aktivitetsytorna. Han vill inte ge ett intryck av att han känner till ytan väl och han påpekar att han inte använder den inte själv: ”Det är ju bara barn som vistas här”,

säger han och slår ut med armarna. Dijana använder inte heller ytan, berättar Emir, det är första gången hon är här, annars bor hon ute på Söderkulla. Ibland kastar Emir ett öga på ytan då han passerar förbi, ofta står den tom, annars är det mest barn som nyttjar den. Detta med att ytans rosa och röda färg skulle avskräcka killar, håller inte Emir med om, tvärtom, menar han att den lockar hit killarna, det är som att locka flugor till en sockerbit. Men, tillägger han: ”Inte för att jag tittar på andra tjejer, jag har Dijana och killar är jag ju inte intresserad av”. Emir avslutar vårt samtal med att summera sin ståndpunkt: ”Ja, jag ser att ytan används då och då, men som sagt, det är mest bara barn som är här. Detta är absolut inget för mig och definitivt inget för Dijana. Hon är ju för vuxen för sådana dumheter, också bor hon ju på Söderkulla”.

C. Gåtur med Ibrahim, Ismail och Muhammed, 16,15 och 14 år gamla

Ibrahim, Ismail och Muhammed är de enda besökarna på RRM en söndagseftermiddag. Under en kortare tid rör de sig mellan bänkarna och scenen, utan att riktigt få fäste, och slutligen sätter de sig på en bänk. Muhammed är yngst av killarna, allmänt fåordig och med de äldre killarna har han svårt att få en syl i vädret. Han skakar på huvudet när jag förklarar mitt syfte och berättar att ”det tog en månad innan jag upptäckte ytan och ändå är Herrgården är mitt område”. Ismail menar att han känner de flesta killarna i bostadshuset kring RRM trots de inte går i stadsdelens skolor. Tidigare gick de på Rosengårdsskolan men de har fått byta till skolor inne i centrum.

Killarna är på gott humör och skrattar mycket och ofta. Under intervjun återkommer de gärna till att berätta om deras hemland och om resorna dit under sommarlovet. Det är uppenbart att denna vistelse i hemlandet är viktig för killarna och de är en aning sarkastiska då vi pratar om ytan och dess användning under sommarhalvåret. De försöker övertyga mig om att

Rosengård är en öde stadsdel under sommarmånaderna och ställer sig därför frågande till ytans funktion. Vem ska använda den då ingen är här, är deras budskap. Under denna del av deras berättelse ställer jag frågan: ”Hur tror ni att de ungdomar som är kvar, som inte har möjlighet att resa hem, upplever Rosengård under sommaren?” Ismail är den som svarar, och hans svar kommer snabbt: ” Hur kom vi att prata om hur det är att bo på Rosengård, du skulle ju ställa frågor om RRM”.

Gåturen med killarna blir relativt kort. Det är bänkarna och scenen som är hela innehållet för killarna. Ismail tittar förvånad på klätterväggen och skakar på huvudet. Jag kanske har sett den, men inte observerat den, svarar han och fortsätter: ”Jag har hört talas om att ytan är byggd för tjejer, men jag brukar sällan se tjejer använda ytan”. Det är mest bara killar från området som sitter på bänkarna och hänger eller spelar musik. Dansar gör de ibland, men bara då någon sätter på äkta arabisk musik. Jag har aldrig sett någon kille dansa till annan typ av musik, påpekar han noga. Det är soft att bo här menar Ismail, men om ytan tycker han inte så mycket, eller, rättar han sig, ytan är felplicerad enligt hans åsikt. ”Att välja en gammal p-plats var inte smart, ytan skulle varit inne på en av gårdarna, då hade den använts mycket mer”, som det är nu, menar Ismail, fungerar ytan bäst att hålla stora fester på, men det är sällan det sker. En enda fest är var han minns, kanske var det i somras under valet, tillägger han.

Inte ett ställe som aktiverar killar

Ibrahim tänker till innan han tar till ordet och börjar med att berätta om bänkarna på ytan. Bänkarna är det man ser först på ytan, det är dem vi använder mest, svarar han och berättar vidare att han förknippar ytan enbart som ett ställe att sitta på. Men, många andra tolkar ytan enbart som en scen, tillägger han. De andra redskapen, klätterväggar och stänger är inget som killar använder, ibland spelar vi musik men det tog ganska lång tid innan vi

lärde oss hur det fungerar med att få igång tekniken, förklarar Ibrahim. Gissningsvis är ca: 80 % av användarna på ytan är killar, säger han och tillägger att tjejerna sällan visar sig på ytan. Han skakar på huvudet och ställer sig frågande till varför ytan blev byggd för tjejer. De sitter alltid inne, de gillar inte att vara ute så som killar gör, förklarar han. En fotbollsplan för killar hade varit bättre, eller ett gym, ett inomhusgym, det hade alla killar gillat, svarar han upprymt och går in på ett resonemang om tid och användning. Det är lite svårt att använda ytan på vintern, då det finns inget skydd för väder och på sommaren är många bortresta och använder ändå inte ytan. De som åker till sina hemländer, är borta upp till två månader, avslutar Ibrahim med att berätta.

D. Gåtur med Seylan, Rim, Aquesa och Marowa, 9- 12 år gamla

Under en av mina observationssöndagar strosar tjejerna runt på mattan. De förklarar att de är på väg till Tegelhuset och Tjejverkstaden som öppnar om en stund. Den ligger bara rakt över bron, inne i Tegelhuset, berättar Seylan och tillägger att Tjejverkstaden är mycket populär. Klockan tre öppnas portarna och då är det pyssel som gäller för hela slanten. Det bakas, målas och smycken tillverkas. Man kan också bara sitta och surfar vid datorn eller dansa i Tegelsalen. Men, så här innan klockan blir tre, är det kul att besöka mattan en stund. Där vi står tätt samlade i en klunga under inledningen av vårt samtal, kommer en av Bovärdarna från Tegelhuset fram till oss och undrar vad det är som händer. Flickorna står tyst medan jag förklarar mitt syfte för Bovärden och därefter fortsätter vårt samtal.

Uppskattad aktivitetsyta för yngre tjejer

Ytan besöker de tillsammans med kompisar, aldrig ensamma, och besöken sker mest under dagtid, ibland fram till kl. 17 men sällan längre än så. Det är lite skämmande att vara ute då det är mörkt, är de eniga om. Under

gåturen tar tjejerna mig runt hela mattan och pekar ut var de brukar vistas och vad man kan göra på de olika ställena. Boll spelar man på den minst kuperade delen, den som också gränsar till cykelbanan och vägen. Guppet mellan gångvägen och scenen är perfekt för att cykla, åka rullor eller sparkcykel på. Det är mjukt om man faller och lagom långt till vägen om man tappar kontrollen, berättar de i mun på varandra. Faktiskt, kommenterar en av tjejerna, kan man se det som en tjejig variant av skejtande. Klätterväggen används sällan, oftast blir det under sommaren då solen står på under de övriga ytorna. Då finns det skugga under klätterväggen och ibland väljer de att bara sitta under den och bara tar igen sig, berättar tjejerna.

Seylan tycker att mattan är kul att besöka då och då eftersom den gården familjen bor på är tråkig. Hon berättar att de brukar sätta på musiken och dansa, men det finns även annat att göra, menar hon och förklarar att de spelar boll, klättrar på väggen eller så tar de med sina rullskridskor, sparkcyklar och cyklar. Gummimattorna är mjuka och kul att cykla över. ”När mattan först var färdig vad det problem med att sätta igång musiken” berättar Seylan, ingen visste riktigt hur man skulle göra, men då kom killarna och hjälpte oss, berättar hon vidare, men ofta tog de över så vi fick ge oss av. Killarna vill äga ytan, fast den tillhör alla.

En ganska trygg plats, men biltrafiken bekymrar

Seylan tänker till och kommer fram till att killar som de brukar tjafsa om ytan med är ungefär lika gamla som tjejerna. ”Jag känner mig inte rädd för dem, men inte heller riktigt trygg” säger Seylan. Man kan ju aldrig veta vad som kan hända. Hon är bekymrad för att bilarna på gatan kör för fort, men berättar att häromdagen när bollen flög ut var det en vänlig man i en bil som stannade och lät henne hämta bollen. Det brukar inte hända, oftast bryr de sig inte om oss barn utan kör bara på, konstaterar hon.

Aquesa är inte imponerad av ytan, hon tycker inte att det finns så mycket att göra på den. Den är bra till att hålla fest på, många får ju plats samtidigt, menar hon. Ibland när familjen får gäster från andra delar av Malmö och tar hon med dem till ytan. ”Egentligen är det inte mycket att visa, det är bara musiken som är kul” menar Aquesa. Hon tycker att mattan ägs av alla, och ser den inte som en tjejmatta bara för att den är målad i rött och rosa. Färgen spelar ingen roll, ”jag kan ju ha en ljusblå jacka fast jag är tjej”, förklarar hon.

Hon har uppenbarligen tänkt till om ytan redan tidigare och menar att det är planeringen av ytan som inte känns bra för henne. ”Jag känner mig aldrig avslappnad och trygg”, hävdar hon och syftar till att hon i sitt sällskap för det mesta har sina småsyskon då de leker på mattan. Det är bilarna som skapar otryggheten, förklarar hon, de kommer ofta och fort på gatan och det känns inte bra. När bollen åker ut på gatan måste hon först hämta sina småsyskon och sedan gå ut efter bollen. Enligt Aquesas mening borde det finnas ett staket mot gatan. Det hade känts tryggare. Aquesa suckar och konstaterar att mindre barn inte har något på mattan att göra, de vill hela tiden tillbaka hem. ”Hade det bara funnits något för dem att göra, ja då hade jag också kunnat ha kul på mattan” menar Aquesa avslutningsvis.

E. Gåtur med Dana, Helai och Nasar, 14, 15 och 16 år gamla

Tjejer är på väg hem från skolan då jag träffar dem vid stråket. ”Kom och dansa med mig” ropar en av tjejerna och kommer fram till mig. Hennes sprallighet är smittande, men istället för att dansa berättar jag om mitt arbete och syftet med mitt besök på mattan. Flickorna vill gärna prata med mig och vi slår oss ner på en av bänkarna. Dana går på en skola i Rosengård medan Helai och Nasar går på en skola i centrum. Mattan besöker de ofta, kanske två gånger i veckan, berättar Helai. Hon är den som ägnar min intervju full uppmärksamhet, de två andra tjejerna sitter på bänken bredvid

oss men deras fokus ligger på att diskutera andra viktiga saker. Inte desto mindre bryter de in då och då med sina kommentarer.

Bra ställe att hänga på, men sittplatserna är få

Ytan är bra, säger Helai och förklarar att hon ofta är här eftersom det inte finns någon annanstans att ta vägen efter skolan. Under vintertid sitter de mest på bänkarna och pratar med kompisar, men under sommaren ägnar sig tjejerna åt dans på mattan, förklarar Helai. Hon känner sig trygg på ytan, andra människor passerar, kiosken är nära om man behöver något, och det är aldrig någon som bråkar eller tjafsar med dem. Ibland kommer killarna dit och hänger, men det brukar inte vara problem. Vissa av dem ”försöker kommunicera med oss” skrattar Helai. Bänkarna är få, menar hon, sitter det ett par personer på en bänk, ja då vill ingen annan sätta sig på samma bänk och trappan är definitivt inget alternativ, ”speciellt inte vintertid med all småsten som finns på trappan” tillägger Helai. ”Om du vill göra nytta, kan du se till och fixa fler bänkar” uppmanar hon mig.

Nasar ansluter sig till vårt samtal och förklarar att detta med trygghet har hon funderat mycket på. ”Ytan är trygg”, slår hon fast, det finns alltid någon som passerar förbi och sak samma gällande gatan. Att ”gatan är nära” är bara positivt menar Nasar och förklarar att förare som kör förbi alltid tittar in mot ytan. ”Man är varken ensam eller otrygg på denna plats. Skulle något hända, är det alltid någon stannar och hjälper en”, säger hon övertygande.

Dana, håller inte riktig med och menar att det ”finns stökiga killar som får mig att känna mig otrygg”. Hon besöker mattan ofta, går förbi dagligen och stannar till då och då med kompisar. Dansar gör hon gärna och ofta, säger hon i farten och svänger runt framför oss.

Helai vill fortsätta sin berättelse och menar att det anordnas aktiviteter på mattan då och då. ”MKB” säger hon, både en, två och tre gånger. ”MKB” brukar fixa fester här, fast bara kanske en gång varje termin”. Hon berättar att även Tjejer i Förening också är aktiva på ytan, men minns inte riktigt i vilka sammanhang. Helai berättar vidare att hon känner sig stolt över mattan och hov visar gärna upp den för besökande kusiner. Det är fint att kunna visa upp den, men så finns det inget annat att visa, avslutar Helai.

Åhörarobservation vid Brukargruppsmöte

Jag har deltagit som åhörare vid två Brukargruppsmöte och nedan följer en sammanfattning av dessa. Efter mötena har jag fått möjlighet att träffa deltagare från Förebyggande och fritid, samt Områdesvärdar. Syftet var att ge mig tillfälle till förtydligande av diskussionerna samt möjlighet att ställa frågor.

Möte 1: den 18 februari 2015

Mötet inleddes med en del praktiska frågor kring uppsättning av informationsskyltar vid RRM och kommande bokningar av mattan diskuterades. Även Brukargruppens funktion togs upp och deltagarna var eniga om att gruppens mål är att upprätthålla de värden som RRM står för och att dessa värden ska upprätthållas genom att skapa evenemang. Ytan ska förvaltas med syfte att jämställdheten ska hållas vid liv och det är Brukargruppens funktion att främja erfarenhetsutbyte och samarbete mellan olika verksamheter. Frågeställningar rörande vem som ska sitta med i brukargruppen samt vilka ytterligare aktörer som bör bjudas in togs upp. De förslag som kom upp var att en representant från Gatukontoret, samt andra aktörer så som IM, Rädda barnen samt representant för Killgruppen i Rosengård, skulle bjudas in.

Därefter övergick mötet till att resonera kring det faktum att Boverket i dagarna bifallit tre nya utomhusarenor för utbyggnad enligt samma princip som RRM. De nya ytorna ska planeras och utföras med ett jämställdhetsperspektiv. Totalt är 3 miljoner beviljade för projektet, av denna summa är 450 000 är öronmärkta till Tjejer i förening. Boverket har beviljat summan till föreningen i syfte att dessa ska genomföra och ytterligare utveckla en metod gällande medborgardialog inför planeringen av de tre kommande ytorna. Metoden benämns av Boverket som RRM-

metoden. Efter mötets slut har jag ett kort samtal med Vlora Makolli, från Tjejer i förening. Vlora är en av stadsdelens jämställdhetsambassadörer. Hon tillhör även den grupp av tretton tjejerna som var med och planerade ytan, men detta är hennes första medverkan i Brukargruppen. Vi samtalar om ytan, och om hur hon tycker att resultatet blev. Här följer en kort sammanfattning av vårt samtal, relevant för denna studie: Vlora uppfattar intresset för ytan som stort och känner stolthet över ett väl utfört arbete. Det hon reflekterar över, med facit i hand, är att tjejerna var ganska oerfarna och okunniga i proportion till ansvaret de åtog sig i gestaltandet av ytan. Vlora uttrycker en önskan om ett bättre underlag, med fler alternativ från kunniga människor som sitter på denna typ av kunskap. Hon menar att ett större urval av möjligheter kanske hade resulterat i en ännu bättre aktivitetsyta.

Möte 2: den 28 april 2015

Detta möte dominerades av två diskussionsteman, RRM:s deltagande i Skåne Innovation Week och de tre nya aktivitetsytorna i Malmö Stad. Skåne Innovation Week. Eventet ett publikt evenemang, en festival som täcker hela Skåne mellan den 2-5 juni och RRM inbokat till den 1 juni då man deltar genom att bland annat bjuda in till ett frukostseminarium med paneldebatt kring RRM:s framväxt samt en workshop i jämställdhet. Vid mötet diskuterades upplägget och frågeställningen till paneldebatten och de förslag som kom upp var att:

- Fokuserade diskussioner kring ”receptet för en lyckad aktivitetsyta”
- Diskutera utveckling av former kring förvaltning och drift av aktivitetsytor

Intressanta aspekter som uppkom kring temat ”recept för lyckad aktivitetsyta” var den fysiska platsens betydelse i sammanhanget. Resonemang fördes kring infallsvinklar av vad som upplevs vara en ”neutral yta” av ungdomar boende i området. Termen förklarades beskriva ungdomsgrupperingarnas syn på ”ägande och hemmavarande” av olika gårdar och områden inom stadsdelen. Det fastslogs i diskussionen att just en ”neutral yta” kunde vara en del av ”framgångsreceptet”.

Diskussionerna kring förvaltningen av ytan kretsade till stor del kring det faktum att alla i Brukargruppen deltar på frivillig basis. ”Detta är en styrka men också en svaghet” ansåg en av deltagarna. Andra infallsvinklar som togs upp var av rent praktisk karaktär. Vem ringer man för att boka ytan och vem ansvarar för information av ytan till intresserade brukare? Kring dessa punkter gick resonemangen runt och inga konkreta svar uppkom.

En representant från MKB närvarade också vid mötet och beslut fattades om att MKB även fortsättningsvis skulle medverka vid Brukarmöten. Uttalat blev att MKB äger flertalet av fastigheterna i området och har ett stort engagemang och god vilja att genom Brukargruppen medverka i förvaltningen av ytan.

5 ANALYS OCH RESULTAT DISKUSSION

Inledning

Denna studie har haft som syfte att undersöka hur en aktivitetsyta i bostadsnära miljö fungerar för lek och umgänge, och hur den används ur ett jämställdhetsperspektiv, men också att vidare diskutera vad denna användning betyder för deras förankring på platsen och hemhörighet i staden. Den litteratur som jag har tagit del av under denna studie har gett mig en fördjupad kunskap i ämnen som täcker in mina frågeställningar och länkat med utförd empiri ligger den som underlag för en analys. I diskussionen som följer tas utgångspunkten i begrepp som trygghet, anknytning, och identitet för att diskuteras hur Rosens röda matta och dess nyttjande, möjligen även kan bidra till socialt kapital.

En aktivitetsyta för en blandad målgrupp

Rosens röda matta är byggd i syfte att främja unga tjejers rörelse i utomhusmiljön men den har även ett syfte som en av flera mötesplatser utmed Rosengårdsstråket. Vilka målgrupper använder då ytan och vem träffas på här? Under perioden för min studie verkade yngre tjejer använda ytan för fysisk rörelse, i högre grad än killar. Ytans funktion som mötesplats används av både killar och tjejer i alla åldrar och det är till största del de boende i området som använder ytan. ”Alla som vill får vara med, alla är lika värda men det är inte många svenskar som kommer hit och leker med oss”, konstaterar Aya, 11 år. Även mina observationer visar att brukare från andra delar av Malmö inte har hitta hit. Med tanke på att detta var ett av målen med ytan får detta ses som ett misslyckande. Frågan är om ytans budskap och funktion har nått ut till Malmö eller om den bara diskuteras i begränsade kretsar. Brukargruppen har tagit på sig uppgiften att hålla i

programdelen för ytan och frågan är om de har fokuserat tillräckligt på att sprida budskapet. Det har inte tydligt framkommit, vilka rutiner som finns för att hantera exempel vis föreningar utanför Rosengård som skulle vilja boka ytan.

En målgrupp som använder ytan flitigt är yngre tjejer och Arquesa 12 år, är en av de första tjejerna jag intervjuade. Hon som besöker ytan regelbundet och gillar tekniken men är i övrigt inte imponerad av ytan. ”Egentligen är det inte mycket att se, det är bara musiken som är kul” påpekar hon. Arquesa får ofta passa sina småsyskon medan hon nyttjar ytan och för den målgruppen har ytan inget att erbjuda. Vistelsen för henne kan därför bli tyngd av ansvar snarare än av lek och rörelse. Andra tjejer i den åldersgruppen är betydligt mer positiva. Många av dem brukar ytan bokstavligen efter det ursprungliga syftet. De dansar och pausar, umgås en stund och dansar igen. Just dessa mindre tjejer är eniga om att en vistelse på ytan blir som bäst då man är många som samsas, det är då glädjen och leken kommer igång.

Killarna förmedlar ett svalt intryck av ointresse för att nyttja ytan. Huruvida detta är ärliga åsikter eller spel är svårt att bedöma. Att intervjua ungdomar i grupp kan frambringa en gruppinteraktion, där spel kan uppstå mellan ungdomarna som resulterar i ett förvanskade svar. En del killar använder bänkarna att hänga på, andra driver omkring i närområdet, kanske i väntan på att något ska hända, på att tjejer ska samlas eller att någon triggar igång musiken i anläggningen. Under studien har jag inte observerat att killar ska ha utövat fysisk aktivitet på ytan.

Tjejerna i de högre tonåren upplevs som mest positiva till ytan, och med tanke på ytans utformning är det just den målgruppen som RRM appellerar till. Det är en paradox att just den gruppen har varit minst synlig på ytan vid mina observationer. Detta är något som även killarna har noterat och

kommenterat vid intervjun, denna frånvaro bekräftas även genom mina observationer. Att definiera vad som är mycket eller lite i sammanhanget kommer jag inte utveckla i denna diskussion, däremot kan jag konstatera att ytan ofta stått tom vid mina besök. En förklaring kan vara konkurrensen från andra attraktiva lek- och idrottsmiljöer i närområdet, något som även tas upp av Områdesvärdarna i genomförd intervju. Kanske mättar det stora utbudet av bostadsnära aktivitetsytor ungdomarnas behov, av Mårtensson (2012) beskrivet som spontan och fri lek i vardagliga former, så till den grad att det inte finns ork kvar till en dans på mattan? Detta resonemang kan kanske förklara det generella nyttjandet av ytan men kopplat till Fahléns resonemang är det inte fysisk rörelse som lockar äldre tjejer, de väljer att ägna sig åt andra intressen.

Tebelius (1991) resonerar om att tjejer i tonåren i högre grad upptas av sitt yttre. Utseende, bekräftelse och relation till kompisar är viktigt under denna period. Möjligen lockar innerstaden i högre utsträckning? Enligt Liebergs (1992) teorier erbjuder innerstadens gator gratisnöjen med större möjlighet till samvaro med jämnåriga. Andra förklaringar som jag har funderat över är att innerstaden ter sig som mer naturlig mötesplats för de äldre tjejerna eftersom de flesta gymnasieskolorna finns koncentrerade här. Här finns även ett stort utbud av köpcentra, gallerior och provrum där tjejer kan träffas, prova kläder och fönstershoppa. Andra orsaker kan vara rädsla att vistas ute på kvällarna och otrygghet har nämnts Dana 14 år. Men detta stämmer inte med Blomdahl et al (2012) som genom studier visar att tjejer nyttjar spontanidrottsanläggningar i mindre grad även under dagtid. Förklaringar till skevheten i mina observationer kan möjligen härledas till val av metod, årstid och tidpunkter. Frågan är om en ren sommarundersökning och fler observationer hade lett till andra resultat.

Mötesplatsen Rosens röda matta

Muhammed berättade att det tog honom en månad innan han upptäckte ytan trots att Herrgården är hans hemområde, ett påstående som förvånade mig. Det är svårt att missa RRM, även om den enligt min mening utgör en ändhållplats på Rosengårdsstråket. Muhammeds påstående kan därför snarare tolkas som att han av någon anledning väljer att inte visa entusiasm över ytan. Andra spontana kommentarer från killarna har varit: ”Att välja en gammal p-plats var inte smart, ytan skulle varit inne på en av gårdarna, då hade den använts mycket mer”, menar Ismail, 15. Men, på de omkringliggande gårdarna finns redan attraktiva lekplatser. En annan aspekt är att ljudet från högtalarna hade förstärkt musiken mellan husen och därför hade även fler boende blivit störda i tid och otid. Speciellt äldre ungdomar vistas på ytan under senare delen av kvällar och även om musiken är timerstyrd kan en ungdomssamling på gårdarna upplevas som störande av de boende.

En neutral plats att mötas på

Kanske ligger det andra aspekter i Ismails uttryck då han menar att ytan hade använts mer på en annan plats. Mats Lieberg betonar ungdomars behov av att skapa territoriella anspråk till vissa områden i sin omgivning. Med tanke på det faktum att Rosens röda matta tydligt markeras som en tjejyta, kan både killarnas påvisade ointresse och kommentarer om val av plats tolkas som att ett uttryck för att de inte känner sig inkluderade och därmed försvåras deras möjligheter till att göra ett anspråk på ytan. De väljer i stället att ignorera den.

Enligt projektledaren för RRM, Björnsson (2012) valdes platsen genom medborgardialog i ett tidigare skede, därmed blev val av plats ett givet faktum. Att den är belägen på en central, neutral yta som ingen ”äger”,

bekräftas av områdesvärden Emine. RRM:s neutralitet lyftes vid ett av Brukargruppsmötena. Med bakgrund av att tre nya ytor står i fas att byggas, efterfrågades ”receptet” för en lyckad yta, planerad och byggd enligt RRM-metoden. Frågan besvarades av en ungdomskommunikatör som tog upp den neutrala placeringen i området som framgångsrecept. Kopplat till Mats Liebergs teori om rum och frizoner kan ytans neutrala placering anses vara en framgångsfaktor. RRM är strategiskt placerad inom området och den bjuder in alla till dans.

Borgar placeringens neutralitet och killarnas ointresse för jämställdhet på ytan eller påverkas denna av ytterligare faktorer? Trygghet, anknytning och det sociala kapitalet i området är ytterligare faktorer som bör beaktas i resonemanget. Tillsammans med den fysiska miljöns utformning de styr brukandet och därmed jämställdheten på ytan. Dessa aspekter återkommer jag till längre fram i diskussionen.

En social mötesplats

Mina funderingar av hur platsens funktion upplevs av brukarna besvarades delvis av Helai 15 år. ”Om du vill göra nytta, kan du se till och fixa fler bänkar”, säger hon under vårt samtal. Tillgången på sittplatser och möjligheten att hänga på bänkarna verkar vara viktigt för både tjejer och killar i området. Däremot nämns sällan de övriga redskapen eller liggstolarna på den övre delen av ytan.

För att skapa mig en uppfattning om hur platsen fungerar som en social mötesplats har jag gjort en analys av den fysiska utformningen. Jan Gehls teorier om offentliga rum och stråk är speciellt applicerbara i sammanhanget. Planering kan samla eller sprida människor utmed ett stråk, menar Gehl och finns det något att se och någonstans att sitta, en aktivitet att utföra, samlas människor annars sprids de och den självförstärkande

processen av människor kommer av sig. Med detta i åtanke bör man överväga Helais efterfrågan om fler bänkar. Fler bänkar borde samla fler människor, men kan det vara så enkelt? En analys om samspelet mellan brukarna och deras upplevelse av den fysiska miljön ger vid hand att uppdelningen av RRM i två nivåer är tilltalande och den skapar ett djup i stadsrummet. Den övre nivån har en läktares funktion, att bjuda in förbipasserande till en stunds vistelse och upplevelse av det som spelas upp på scenen under. Läktaren har både sitt- och ståplatser men den saknar en rumslighet som krävs för att samla människor. Sittplatserna är obekväma även för en kort stunds samvaro och trots att ståplatserna erbjuder ett staket att luta sig mot för att överblicka scenen under, blir det ointressant om scenen är tom.

Scenen under läktaren har ett utsatt läge, såttillvida att den ligger öppen och synlig för alla som passerar stråket och från alla omkringliggande bostadshus. Dess form och färgsättning upplevs som modern och enligt min mening definitivt ”tjejig”. Men höga ljus- och högtalarpålarna vinklas mot scen och underbygger en känslan av exponering. Med tanke på att scenen är en plats för uppträdande, vill då tjejerna/aktörerna bli sedda och betraktade av en publik? Förklaringen kan ligga i Goffmans (1998) teori om att människor i offentliga rum kan liknas vid aktörer som spelar ”onstage” eller ”offstage” och att aktören vill ha ett team i bakgrunden som stöttar vårt agerande på scen. Detta skall kunna förklara de yngre tjejernas önskan om att få vara så många som möjligt på ytan samtidigt, vissa uppträder medan andra stöttar. Men vad händer om det saknas åskådare? Går aktören då miste om den återkoppling och reaktion som Goffman anser att vi behöver på rollen vi spelar? Troligtvis kan det vara en del av förklaringen till varför jag upplever att scenen används sällan. Återkopplat till Gehls teorier om människors rörelse sluts ringen enligt min åsikt. Utan publik vill få upp på scen, och den självförstärkande processen kommer av sig även på den röda mattan.

Teknik som alienerar

Den interaktiva tekniken står som en huvudattraktion på aktivitetsytan men hanteringen av tekniken har varit problematisk för många av brukarna. Seylan och hennes kompisar var förgrämda över bristen på bruksinformation och fortfarande beklagar sig en del tjejer över problemet. Med tanke på att denna praktiska fråga är en förutsättning för ytans bruk, framstår ansvarsfördelningen i förvaltningen som oklar. Ytan ägs av Malmö stad men förvaltas av engagerade tjänstemän och representanter för lokala föreningar. Detta gör den stark men även sårbar, vilket framfördes i en summerande beskrivning av ytans förvaltande vid Brukargruppens senaste möte. Med detta i bakhuvudet kanske problemet i Seylans kommentar får sin förklaring, förvaltningen prövar sig fram med blandade resultat. Att informationen om tekniken inte har nått målgruppen, kan te sig som olyckligt. Intervjuerna visar entydigt på att många av tjejerna inte kunnat hantera tekniken under en längre tid och därför varit utlämnade till dem som haft kunskapen, i många fall killarna. En paradoxal situation med tanke på att ytan var byggd av och för tjejer i första hand.

Onstage för möten, men vad göra sen?

Bortsett från tekniken som alla gillar, omnämns inte de övriga redskapen i större utsträckning. Klätterväggen upplevs överhuvud taget inte av flertalet och inte heller de rosafärgade stängerna. Att ytan är kuperad uppskattas däremot av de mindre tjejerna som skejtar på den med sparkcyklar. De tre bänkarna vid scenen är de mest centrala för alla ungdomarna. Här sitter man och umgås med kompisar, blir sedda och ser andra passera förbi. Bänkarna betydelse bekräftas även av Ibrahim som förknippar hela ytan enbart med möjligheten till att sitta på och umgås med kompisar. Kopplat till litteraturen stämmer detta behov av vistelse på bänkarna mitt på scen, väl överens med Liebergs forskning. Ungdomar

vill vara där det händer saker, ställen där de kan utöva samvaro med jämnåriga utan att det kostar pengar. Att bänkarna återkommer som en central punkt i de äldre ungdomarnas berättelser får därmed sin förklaring, platsen fungerar väl som en mötesplats. Däremot framstår ytans funktion som aktivitetsplats mindre viktig. Återkopplat till Aquesas kommentar om att ”det egentligen är det inte mycket att se” styrker detta resonemanget. Många av barnen i Aquesas ålder kanske inte äger en smartphone och då finns det, precis som Aquesa antyder, inte så mycket att göra på ytan. Detta är något som även Vlora Makolli bekräftar genom sin reflektion där hon efterfrågar mer stöd från kunniga människor i gestaltungsfasen.

Rosens röda matta som jämställd plats

Tydlig målgrupp, experimenterade medborgardialog, och rosa taktik framstår som ledord i dokumentationen kring Rosens röda matta. Även andra framgångsfaktorer har nämnts, och tillsammans borgar dessa för högre beröringsgrad och större förutsättningar för engagemang, men länkat till jämställdhetsperspektivet, är målgrupp, medborgardialog och rosa taktik är värda en djupare analys. Målgruppen valdes, enligt min mening med ett väl underbyggt arbete. Som förespråkat av Book (2012), har man visat förståelse för ungdomarnas rörlighet kopplat till deras fysiska aktivitet och använt den kunskapen med nya planerings- och samarbetsformer som öppnar upp staden, i detta fall för tjejerna behov. Att driva en jämställd planering kräver enligt Andersson, Gylling och Zweigbeck (2006) att vi ställer oss frågan om vilken kunskap vi har om killar och tjejers upplevelse av olika fysiska miljöer och på vems kunskap den befintliga fysiska planeringen grundar sig. En checklista tycks vara en bra idé. Tebelius (1991) förespråkar att man även visar lyhördhet och respekt gällande tjejers behov av att kunna kombinera idrotten med socialt liv. I detta fall har man visat lyhördhet för kombinationen fysik rörelse och tjejers sociala liv.

Process kontra bra produkt

RRM bygger på medborgardialog i två etapper. I den första etappen var frågan knuten till Rosengårdsstråket och en bred publik tillfrågades. I den andra deletappen kom ytan enligt Claesson (2014), att övergå till det från en delvis dikterad berättelse till en möjlighet för tretton unga tjejer att inta huvudrollen. Mina funderingar har kretsat kring hur medborgardialogen har påverkar brukarna. Är det så att det slutgiltiga resultatet enbart blev mer skraddarsytt tack vare medborgardialogen eller påverkas brukarna även direkt av det demokratiska förfarandet? Har det i så fall någon betydelse för dem? Mina resultat visar att ingen av de intervjuade ungdomarna verkar ha kunskap om att ytan är skapad genom en process av medborgardialog. Kan detta innebära att en landskapsarkitekt skulle kunna göra jobbet lika bra eller bättre? Kanske, men genom att bjuda in tjejer som Vlora Makolli har man skapat ett intresse och engagemang hos unga tjejer i stadsdelen. Behållningen kan enligt min mening bli större än den konkreta uppgiften. Unga tjejer fick chansen att utvecklas och därmed har en dörr öppnats för dem att axla ett vidare arbete som samhällsbyggare, fokuserade på både jämställdhet och integration.

Den rosa taktiken

Ytan svarar väl till Lia Karstens (2003) resonemang om att tjejer tycker om att vistas på välskötta lekplatser med en variation av lekredskap. Den hårdgjorda ytan domineras av gjutna trappor och röda gummimattor och utan inslag av naturliga material som löv, ger ytan ett välskött intryck. Men vid frågan om vad killarna tycker om den rosa taktiken svarar Ismail, 15 år:

”Jag har hört talas om att ytan är byggd för tjejer, men jag brukar sällan se tjejer använda ytan.” En slutsats av Ismails påstående över att han sällan ser tjejer på ytan och Muhammeds påstående av att han missat ytan kan vara att killarnas uttalande grundar sig i en tendens av avundsjuka över att tjejer ligger i fokus för aktivitetsytan. En annan kille, Emir, 17 år säger: ”Det är ju bara barn som vistas här”, men då specificerar han inte kön. Genom att tolka intervjuerna och tjejernas historia i tid och rum, finns det belägg för att ytan är jämställd och även att tjejerna nyttjar den oftare. Mattans färgsättning har kanske avskräcka killarna? Arquesa håller inte med och menar att färgen inte spelar roll, hon tycker att mattan ägs av alla, och ser den inte som en tjejmatta bara för att den är målad i rött och rosa. Arquesa resonemang är generöst men faktum kvarstår att den rosa signalen verkar ha effekt. Detta stärks även av mina observationer, jag har aldrig sett en kille dansa på ytan. Killarnas ointresse kan förklaras av Karstens (2003) slutsatser om att killar ogärna ger sig in i tjejaktiviteter. Detta ger killarna få alternativ till fysisk rörelse med tanke ytans utformning. Visserligen kan de använda klätterväggen, men ytan erbjuder ingen bra möjlighet för bollspel som kan ta vid därefter, istället får de dra vidare till någon av gårdarna eller gräsmattorna i närområdet för sådan aktivitet. Resultatet visar att en tydligt definierad målgrupp har genererat en specifikt skraddarsydd aktivitetsyta, en yta för tjejer.

Ta plats genom att höras

Intervjuerna visar att alla tjejer och de flesta killarna är positiva till resultatet. Min bedömning är att mycket står till den interaktiva musiken som upplevs som häftig. Konceptet skriker nytänkande: Vi har något som ingen annan har! Men det handlar även uttryck för känslor av makt, att kunna styra ljudet över ett stadsrum. Genom att ta kontrollera tar ungdomarna även rummet i anspråk. Ristilammi (1994) menar att de yttre fysiska tingen i vår miljö påverkar hur vi definierar oss själva. Med tanke

på att RRM värderas som positiv av ungdomar och omgivning är därför min teori att den även höjer ungdomarnas självkänsla. Med ljudet kommer även rörelseglädjen och detta bekräftas av Lidija, 11 år: ”Jag tycker om mattan, speciellt då det spelas hög musik här”. Lidija och förklarar att musiken ger upphov till en känsla av fest som gör henne glad och får henne att vilja dansa och sjunga. Eftersom musiken och scenen får de unga tjejerna till att vilja dansa och röra på sig i en offentlig aktivitetsyta, måste slutsatsen bli att konceptet fungerar.

En hierarki baserad på teknikkunnande

Problemen med tekniken har ofta gett upphov till att killarna har dykt upp och fått sätta igång musiken. Seylan har beklagat sig över att killarna efter att ha fått igång musiken, tagit över och sedan sjasat bort tjejerna från ytan, något som skapade en känsla av otrygghet hos Seylan och hennes kompisar. Denna tendens till att ta över ytan med hieratiska förfarande bekräftas av andra yngre tjejer men inte av de äldre tjejerna. En förklaring till att beteendet uppstår bland de yngre barnen skulle kunna förklaras med slutsatsen av att den som äger kunskapen äger ytan. De äldre tjejerna verkar däremot inte uppleva problem med utrustningen. Under intervjuerna har jag tvärtom fått intryck av att de känner sig bekväma med tekniken.

Helai är 15 år och hennes inställning till killar på ytan är att de kommer dit och hänger, men skapar inga problem. De ”försöker kommunicera med oss” skrattar Helai och antyder att killarna befinner sig i underläge på ytan. Kan detta tolkas som att de äldre tjejerna har tagit sitt rum i anspråk? Andersson (2002) menar att anspråkstagande av skilda rum är kopplat till bruket och rörelsen i rummet. Detta kan tolkas som att de äldre tjejerna har lärt sig att göra anspråk på sitt rum men inte de yngre. En förklaring till detta förfarande kan vara Anderssons teori om att rummet utgör en viktig bas för ungdomars kollektiva självförståelse, och att deras offentliga liv bör ses i

relation till socialisationsprocesser. Äldre killar och tjejer har kommit längre i sin utveckling och i detta specifika fall övergår den hierarkiska strukturen till tjejerna fördel. Eftersom killarna enligt mina observationer inte heller brukar scenen, kan jag med stöd av Andersson (2002) dra slutsatsen att killarna inte heller kan göra anspråk på ytan. Detta styrker mitt resonemang om att ytan upplevs som jämställd.

En trygg plats för alla?

Trafiken kring ytan är den faktor som i största utsträckning påverkar känslan av otrygghet hos vissa brukargrupper. Killarna undviker ämnet otrygghet och därför blir deras upplevelse av trygghet på ytan svår att definiera. Länkat till (SCB, 1995 i Elofsson, 1998) finns minst rädsla hos unga män, men denna grupp är även den mest utsatta. Tjejer i alla åldrar ger uttryck för känslor av trygghet, otrygghet och konkreta upplevelser av hot, i varierande grad. För att förstå innebörden av deras uttalande och för att skapa en förståelse av deras upplevelse följer en djupare analys i följande avsnitt.

En ganska trygg mötesplats i ett ganska tryggt område

Nasar 16 år, känner sig trygg på mattan och förklarar sin upplevda trygghet med att människor ständigt passerar ytan, ”Man är varken ensam eller otrygg på denna plats”, menar hon. Eftersom Nasar med all sannolikhet inte känner alla människor som passerar, tolkar jag hennes upplevda trygghet som att graden av samhörighet är hög i området. Hon ser inte heller trafiken som ett problem eller hot, tvärtom är hon positiv till gatan eftersom den bidrar till människoflödet kring ytan. ”Skulle något hända, är det alltid någon som stannar och hjälper en”, menar Nasar. Därmed förmedlar hon en känsla av trygghet även om hot skulle fullföljas, och detta kan enligt min mening förklaras med att hon värderar det sociala kapitalet i området högt,

i detta fall som en individuell resurs. Länkat till Emmelin och Eriksson (2012) kan socialt kapital byggas in eller förstärkas i ett bostadsområde. Genom möjligheter till informella möten mellan människor kan en ökad grannskapskänsla och ökad känsla av trygghet skapas. Här har Rosengårdsstråket och de fyra mötesplatserna en viktig funktion att fylla, och min tolkning är att både stråket och mattan bidrar till att öka det sociala kapitalet i området. Enligt ungdomskommunikatörerna bidrar även fastighetsägaren till att öka trivseln i området. Detta sker genom konkreta insatser och med engagerad personal på plats, något som ytterligare bidrar till den starka känslan av socialt kapital i området.

Det finns stökiga killar som får mig att känna mig otrygg”, säger Dana, 14 år. Hon dansar ofta på mattan och hennes rädsla grundar sig i att den även lockar till sig stökiga killar. Men denna oro upplevs inte alls av hennes kompis Helai som skrattar bort problemet och menar att killarna kommer dit och hänger men att det inte brukar vara problem. Istället upplever hon det som att killarna ”försöker kommunicera”. Helai känner sig trygg på ytan och precis som Nasar finner hon trygghet i passerande människor och kioskens närhet. Danas känsla av otrygghet kanske kan förklaras med Elofssons forskning som pekar på att många flickor känner stor rädsla för att utsättas för fysiskt våld och sexuella övergrepp. Den upplevda rädslan kan bygga på både reella bedömningar och olika föreställningar. Men Elofsson tillägger att signaler från omgivningen kan tolkas olika beroende på social bakgrund, de kan både överskattas och underskattas.

Det uppkomna hierarkiska överläget som killarna haft gentemot de yngre tjejerna vid handhavandet av tekniken, har underbyggt konkreta känslor av otrygghet. Kopplat till Bjurströms teorier framhävs både kollektiv samhörighet och distinktion i de offentliga rummen. Bjurström menar att kulturellt material är länkat till sociala strukturer som etnicitet och kön som

förbinds med både sociala positioner och hierarkier men troligtvis hade bättre information kunnat mildra denna orosfaktor.

Trafiken skapar otrygghet

Seylan är 9 år och hon uttrycker oro över både trafiken och för de jämnåriga killarna. ”Jag känner mig inte rädd för dem, men inte heller riktigt trygg”, påpekar hon. Hennes uttryck för konkreta hot kan hänföras till att hon använder ytan tillsammans med yngre tjejer där ett delat ansvar för mindre syskon skapar otrygghet med tanke på trafiken. Att hennes rädsla för trafiken är befogad bekräftas av områdesvärd Emine som menar att kompletterande plank och farthinder behövs kring ytan. Att trafiken utgör en riskfaktor bekräftas även genom mina vistelseobservationer. Det är dels ständigt passerande bilar i T-korsningen som gränsar till ytan som upplevs som passera för nära men även en cykelbana som löper rakt genom och på ett märkligt sätt mynnar ut i aktivitetsytan.

Rosens röda matta som symbol

Ismail anser att det är soft att bo på Rosengård, och han drar snabbt öronen åt sig när vi under intervjun närmar oss frågor som han associerar till områdets status. ”Hur kom vi att prata om hur det är att bo på Rosengård, du skulle ju ställa frågor om RRM”, säger han. Denna ovilja att prata om sitt bostadsområde kan förklaras med att det stora mediala intresset Rosengård påminner ungdomarna om att det finns en anledning för utomstående granska deras närmiljö. Eftersom detta intresse oftast är knutet till att omgivningen värderar området som negativt, kan frågor kopplade till boendemiljö upplevas som reducerande för ungdomarna. Länkat till Ristilammis (1994) forskning om just Rosengård skapas i denna typ av processer både möjlighet till identifiering men även utrymme för identitetsproblematik. Lewicka (2011) menar anknytning till platser är viktiga för

människor och med positiv platskänsla ökar känslan av samband, vi känner oss nöjdare och tillsammans bidrar detta till ett ökat sociala kapital.

Är Ismails ovilja att inte svara på min fråga ett omedvetet sätt att undvika diskurser och kan detta då vara en av förklaringarna till varför majoriteten av ungdomarna visar stolthet och glädje över Rosens röda matta? Kanske har de stigmatiserade debatterna om Rosengård nått en övre gräns för de boende, och speciellt de unga i området vill vidare och borta från detta stigma. Generellt omnämner alla ungdomar sitt bostadsområde i goda ordalag och min tolkning är att det finns en stolthet med att bo i området.

Mattans bidrag till Rosengård

De arrangerade festerna på mattan uppskattas av alla intervjuade i denna studie. ”Jag tycker om mattan, speciellt då det spelas hög musik här”, berättade Lidija och förklarar att det vid sådana tillfällen känns som om hon ska på bröllop eller fest, -”då känner jag mig glad och vill dansa och sjunga” förklarar hon. Lidijas entusiasm över festerna som hon målade upp för mig gick inte att ta miste på. När jag sedan sammanställer alla intervjuer finner jag liknande uttalande eller syftningar även hos de andra barnen. Festerna på Rosens röda matta är viktiga för barnen och detta är ett av mattans stora bidrag till de boende på Rosengård. Varför och vad som händer under festerna kan troligtvis härledas till faktorer som identitetsskapande, social tillhörighet och kanske även den kollektiva självförståelsen som Andersson (2002) tar upp i sin avhandling. Ungdomars identitet måste ta plats, och stadens öppna rum en viktig arena eftersom de förbinds med kulturella uttryck. Detta stämmer väl med ytans funktion som arena för möten vid större tillställningar och fester och det förklarar även brukargruppens funktion och syften. Att förvalta ytan med experimenterande metoder syftar då inte enbart till Moa Björnssons (2013) förklaringar om det är jämställdhetsprocessen som ska upprätthållas på ytan. Lika viktigt i

sammanhanget, är att upprätthålla program-verksamheten som på ett organiserat sätt kan arrangera dessa fester och aktiviteter för kulturell gemenskap och samvaro som samlar och förenar alla medborgare i stadsdelen.

6 SLUTREFLEKTION

Rosens röda matta är planerad och utformad som en centralt och neutralt placerad aktivitetsyta vid Rosengårdsstråket. Den fysiska miljöns utformning imponerar visuellt och färgsättningen i rött och rosa är något utöver det vanliga. Den innovativa tekniken är mäktig och utformningen med läktare och scen i två nivåer skapar ett spännande inslag i stadsdelen.

Trots goda förutsättningar visar studien att ytan inte riktigt lyckas samla ungdomar i en högre omfattning. Relativt få använder ytan för vardaglig fysisk rörelse men den har en funktion som mötesplats. Alla är inbjudna men de som använder ytan är lokala ungdomar, det finns inget som visar att brukare från andra delar av Malmö ska ha hittat hit.

Studien visar att ett antal faktorer påverka användningen och säkerhet är en av dem. Det finns en trygghetskänsla och en känsla av hemmahörande i området som kan kopplas till en högre grad av socialt kapital, men ytans placering vid en trafikerad korsning skapar otrygghet hos de yngre barnen och lekplatserna på omkringliggande gårdar kan framstå som ett tryggare alternativ till lek. Avgränsning mot vägen efterfrågas av både barn och bovärdar. Avsaknad rumslighet och relativt få sittplatser är en annan faktor som påverkar nyttjandet negativt.

Vad betyder platsen för deras lek och umgänge?

Med få inslag av gröna element upplevs aktivitetsytan i huvudsak som välskött, överblickbar och hårdgjord med få förutsättningar för utforskande fysisk aktivitet. Tekniken och de nivellerade röda gummimattorna står för attraktionen på ytan. Alla grupper i studien tilltalas av tekniken och leken på mattan kommer igång som bäst när det samlas många barn. När de möjligheter som tekniken erbjuder implementeras med kamratlekar i en

större omfattning kommer ytans fulla potential kommer till sin rätt. Vistelse och samvaro på bänkar placerade mitt i ytan uppskattas och används av alla ungdomar och fler bänkar efterlyses. Platsens redskap i övrigt upplevs inte i större omfattning av någon grupp. Fler lekredskap hade gett en bredare målgrupp utan att påverka utformningen nämnvärt och Vlora Makollis reflektion och efterfrågan om fler tips och förslag från professionella gestaltare är därför värd att ta till sig i framtida, liknande projekt.

Hur fungerar platsen ur ett jämställdhetsperspektiv?

Genom en tydligt definierad målgrupp och nya planerings- och samarbetsformer har man skapat en yta med goda förutsättningar för jämställt brukande. Genom experimenterande medborgardialog har man dessutom öppnat upp för unga tjejer att ta plats i planering av stadens offentliga rum. Den innovativa ljudtekniken ger alla ungdomar i området möjlighet att ta plats i rummet. Generellt domineras mattan av tjejer men det är högst tveksamt om man har lyckats stimulera de äldre tjejerna till högre grad av rörelse och fysisk aktivitet. Trots att ytans utformning i högre grad appellerar till de äldre tjejerna, visar undersökningen att de använder scenen mer sällan än andra grupper. Yngre tjejer är den målgrupp som använder ytan mest och fullt ut i enlighet med mattans syfte. De använder ytan både som en plats för umgänge och för vardaglig fysisk aktivitet. Äldre killar bedöms använda ytans funktioner minst, men de använder gärna ytan för social samvaro. De yngre killarna har fångat upp kunskapen kring tekniken bäst, men de visar tendenser till att använda sitt kunnande som övertag i ett hierarkiskt styrande av ytan gentemot yngre tjejer.

Till slut...

Studien har visat att utformningen av den fysiska miljön och tillkomsten av Rosens röda matta inte enbart berör funktionsmässiga aspekter för en given

målgrupp. Eftersom både omgivningen och de fysiska tingen i en miljö påverkar vår självsyn, kan fysiska förutsättningar som fokuserar på sociala aspekter i högre grad bidra till bättre livsbetingelser i vardagslivet och därmed för en hållbar utveckling för de boende. Här spelar Brukargruppens förvaltning har en viktig roll för ytans framtid, speciellt med tanke på platsens funktion i ett bredare perspektiv. Hur många Malmötjejer utanför Rosengård känner till Rosens röda matta och det faktum att den är öppen för alla medborgare? Rimligen borde fler tjejer i Malmö gilla kultur, musik och dans och med tanke på att Rosengårdsstråket leder från centrala Malmö rakt till platsen, borde fler ungdomar från Malmö lockas till ett scenframträdande på Rosens röda matta.

Sett till hur Rosens röda matta brukas och vilken betydelse platsen har för användarna kan jag dra slutsatsen att brukandet av platsen står mellan individuellt spontanbruk och förenings/organiserat bruk vid olika events. Som en aktivitetsyta för spontanbruk visar mina observationer att ytan ofta står oanvänd sett till alla brukarkategorier och en intressant fråga är om ytan kan bära sig i användande utan det organiserade brukandet? Vid eventbruk dukar hela området upp till fest och samvaro, något som ser ut att påverka de unga positivt, stärker det sociala kapitalet, anknytningen till området och för människor samman. Men att förvalta ytan med en programverksamhet innebär att ett stort ansvar vilar på Brukar-gruppen. Detta diskuterades även vid de Brukargruppsmötena som jag deltog i. Frågor gällande former för utveckling, förvaltning och drift av ytan togs upp vid båda mötena, men även det faktum att alla i Brukargruppen deltar på frivillig basis. ”Detta är en styrka men också en svaghet” ansåg en av deltagarna och jag kan bara håll med.

Den rosa taktiken fungerar, det blev tjejsyta som ändå välkomnar alla. Problemet är att få dyker upp, man väntar på värmen och sommaren, på festerna och festivalerna. Det är först då rosen öppnar sig som publik och

åskådare lockas ut till läktaren, och när läktaren är fylld kommer också dansen igång. Under resten av året går mattan mest i väntans tider.

7 REFERENSER

Tryckta

Andersson, B. (2005). Mäns våld blir kvinnors ansvar. Riskkalkylering i det offentliga rummet, i Friberg, Tora; Listerborn, Carina; Andersson, Birgitta & Scholten, Christina (red), *Speglingar av rum. Om könskodade platser och sammanhang*. Symposion, Stockholm/Stehag.

Andersson, B. (2002) Öppna rum: om ungdomarna, staden och det offentliga livet, Göteborgs universitet.

Andersson, K., Gylling, K., von Zweigbeck, K. (2006) Jämna steg. Checklista för jämställdhet i fysisk planering. Karlskrona, Boverket.

Bjurström E. (1997): *Högt & lågt*. Umeå: Boréa.

Björnsson, M. (2014). Strategier för att hela en delad stad – Rosens röda matta, stadsplanering på tjejejs villkor. Malmö University Publications in Urban Studies 16.

Blomdahl, U., Elofsson, S. och Åkesson, M. (2012). Spontanidrott för vilka? Stockholms Stad och Stockholms Universitet, Stockholm.

Boverket (2013). Planera för rörelse – en vägledning om byggd miljö som stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen. Boverket, Karlskrona.

Brottsförebyggande rådet (2008). Otrygghet och segregation. Bostadsområdets betydelse för allmänhetens otrygghet och oro för brott. Rapport 2008:16. Brottsförebyggande rådet, information och förlag, Stockholm.

Gehl, J. (1996). Livet mellem husene; udeaktiviteter og udemiljøer. Köpenhamn, Arkitektens Forlag.

Goffman, E. (1998). Jaget och maskerna - en studie i vardagslivets dramatik. Stockholm, Prisma.

Hetherington, K. (1998): *Expressions of Identity*, London: Sage Publications

Johansson, M. (2014). Strategier för att hela en delad stad – Varför är det så svårt att skapa en långsiktig samverkan om alla tycker att det behövs? Malmö University Publications in Urban Studies 16.

Källa: Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur

- Larsson, C.(2015). Gestaltad livsmiljö: Malmö leder arbetet för en ny arkitekturpolitik. Hållbar stad Malmö tidskrift.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31.
- Lieberg, M. (1992). Att ta staden i besittning: Om ungas rum och rörelser i offentlig miljö. Lund: Lunds universitet
- Listerborn, C. (2014). Strategier för att hela en delad stad – En samordnad hållbar stadsutveckling. Malmö University Publications in Urban Studies 16.
- Lund, H. (2003). Testing the claims of new urbanism: Local access, pedestrian travel, and neighboring behaviors. *Journal of the American Planning Association*. 69(4), 414-429.
- Mårtensson F. & Jansson M. (2012). Green school grounds: a collaborative development and research project in Malmö, Sweden, Children, Youth and Environments, May 2012.
- Parker, P. (2014). Strategier för att hela en delad stad – Samproduktion av nya platser. Former för deltagande i utveckling av mötesplatser längs Rosengårdstråket. Malmö University Publications in Urban Studies 16
- Ristilampi, P.M. (1994). Rosengård och den svarta poesin. En studie av modern annorlundahet. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion, ss. 16-21.
- SCB, Statistiska centralbyrån.(1995). Offer för vålds- och egendomsbrott 1978-1993. Levnadsförhållanden: Rapport 88, Stockholm.
- Tebelius, U. (1991). Vad betyder idrott för tonårsflickan? Ganetz & Lövgren, Karin (red). (Om Unga kvinnor) Lund: Studentlitteratur.
- Williams, F. P., McShane, M. D. och Akers, R. L. (2000). Worry about victimization: an alternative and reliable measure for fear of crime. *Western Criminology Review*, 2:(2).

Elektroniska

Book, K. (2012). Rörelser i staden. Centrum för idrottsforskning. Svensk idrottsforskning 1/2012. Tillgänglig via: <http://centrumforidrottsforskning.se/wp-content/uploads/2014/04/Aktivitet-villkor-Malmo.pdf>. [2015-04-12]

Boverket (2010). Socialt hållbar stadsutveckling. En kunskapsöversikt. Tillgänglig via: <http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling.pdf> [2015-02-12]

Elofsson, S. (1998). Rädd att gå ut på kvällarna? En studie av högstadie- och gymnasieelever. Forskningsenheten vid kultur- och idrottsförvaltningen och institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet. Tillgänglig via: <file:///C:/Users/Mariana/Downloads/R%C3%A4dd%20att%20g%C3%A5%20ut%20om%20kv%C3%A4llarna%20av%20Stig%20Elofsson.pdf> [2015-04-15]

Eriksson, M. & Emmelin, M. (2012). Kan socialt kapital ”byggas in” i våra bostadsområden och därmed förbättra invånarnas upplevda och mentala hälsa. Malmö: 43 Kommission för ett socialt hållbart Malmö. Tillgänglig via: <http://malmo.se/download/18.1558e15e13973eeaa0e8000259/1383647138259/Socialt+kapital+i+bostadsomr%C3%A5den+Emmelin.pdf> [2015-04-03]

Fahlén, J. (2007). Näridrottsplatser och spontanidrott. RF och Umeå universitet. Tillgänglig via: http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_33766/cf_394/N-ridrottsplatser_och_spontanidrott.PDF [2015-02-15]

Folkesson, J. (2009). Brukarmedverkan på allmänna platser-vilka deltar och vem påverkas? Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU. Tillgänglig via: http://stud.epsilon.slu.se/148/1/folkesson_j_090713.pdf [2015-03-01]

Gehl Architects. Tillgänglig via: <http://gehlarchitects.com/cases/malmo-rosengard/> [2015-03-24]

Karsten, L. (2003). Children's use of public space - The gendered world of the playground. Tillgänglig via: <http://chd.sagepub.com/content/10/4/457.abstract> [2015-10-03]

Lager, A. (2009). Övervikt bland barn - system för nationell uppföljning. Statens Folkhälsoinstitut. <http://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12343/A-2009-09-Overvikt-bland-barn.pdf>

Magnusson, J. (2011) Malmö Stad- Ungdomsprojekt Fokus Rosengård. Delrapport: Ung i Sommar. Tillgänglig via: <http://malmo.se/download/18.1388f79a149845ce3b9fc5/1415270437809/Rapport+Ungdomsprojektet+20110815.pdf> [2015-01-23]

Mårtensson, F. (2012). Socialmedicinsk tidskrift, 3/2012. Tillgänglig via:

[https://fronter.com/slu/links/files.phtml/2030337262\\$464765743\\$/Arkiv/Kurslitteratur/M_prcent_E5rtensson-Socialmedicin2012.pdf](https://fronter.com/slu/links/files.phtml/2030337262$464765743$/Arkiv/Kurslitteratur/M_prcent_E5rtensson-Socialmedicin2012.pdf) [2015-03-16]

Nilsson, J. (2008). Folkhälsoenheten Malmö Stad. Kunskapsunderlag – fysisk aktivitet och goda matvanor bland barn och unga (2008). Tillgänglig via:

<http://malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800035336/1383649104318/kunskapsunderlag+fysisk+aktivitet+och+goda+matvanor.pdf> [2015-02-07]

Regeringens proposition 2002/03:35 Mål för folkhälsan Tillgänglig via: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/12/59/ce6a4da9.pdf> [2015-02-01]

Svender, J. (2012) Så gör(s) idrottande flickor. *Iscensättningar av flickor inom barn och ungdomsidrotten*. Diss. Stockholms universitet. Tillgänglig via:

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:567068/FULLTEXT01.pdf> [2015-02-24]

Ulfstrand, A. (2002). Platsen där jag bor. Rapport 2002:25, Stockholms läns museum. Tillgänglig via:

http://www.stockholmslansmuseum.se/site_media/upload/pdf/2002/Jordbro.pdf [2015-02-24]

8 BILAGOR

Bilaga 1. Internt satta frågeställningar som har fungerat som utgångspunkt för intervjuerna med barnen.

Hur ofta leker ni på ytan, vad gör ni på ytan och vilka av redskapen använder ni?

Hur trygga känner ni er när ni vistas på här? Vad skapar oro i er vistelse på ytan?

Hur många brukar ni vara på ytan? Hur många är bäst att vara? Hur funkar det att samsas om ytan? Vem använder ytan mest enligt din uppfattning?

Hur funkar det med killarna på ytan? Visar de respekt på ytan?

Hur fungerar tekniken? Hur upplever ni tekniken? Vem hjälper er med tekniken?

Brukar ni ta hit kompisar från andra områden och vad tycker de om ytan?

Bilaga 2. Intervju med Områdesvärdar stadsdel Öster Malmö, 30 april 2015

Emine Aris är områdesvärd inom stadsdel Öster i Malmö. Vi skulle egentligen genomfört denna intervju direkt efter Brukargruppsmötet den 28 april, men fick av praktiska skäl senarelägga intervjun. Vi träffas i Tegelhuset och under intervjun får vi även sällskap även av hennes arbetskollega, Muhammed Jallow, som flikar in med kommentarer då och då. Emine börjar med att förklara områdesvärdens roll och arbetsuppgifter. Hon förklarar att hela stadsdelen är hennes arbetsområde och hennes funktion kan liknas vara ett vandrande medborgarkontor.

Mariana: En öppen fråga ställdes vi senaste brukargruppsmötet länkat till ”recept för en framgångsrik aktivitetsyta”. Att ytan var neutral var en av faktorerna som nämndes. Hur definierar du ytan i sammanhanget?

Emine: Ytan vänder sig till alla boende i alla åldrar och valet av plats är enligt min åsikt bra. Det är en neutral yta såtillvida att ingen äger den och alla i området känner sig välkomna hit. Dess fysiska placering möjliggör översyn för många av höghusen och den omgärdas av både gata, gångväg och cykelbana. Tillsammans gör detta ytan till en trygg plats att vistas på.

Mariana: Vi ett flertal av mina besök på ytan blev jag förvånad över att den stod öde, samtidigt som ljuden av barns vidlyftiga i lek strömmade ut från de omgivande gårdarna. Jag upplevde det som att platsen blev bortvald av de boende. Har du någon teori om bakomliggande orsak?

Muhammed svarar: Gårdarna har en särställning hos barnfamiljerna och förklaringarna är många. Dels håller de flesta gårdarna en hög kvalitet. Många är nyligen vidgjorda och de erbjuder grönt gräs, sand, en variation av lekredskap och trygghet, för att inte tala om närheten till en macka från mamma då hungern sätter in. På gården har föräldrarna koll, de kan se sina barn från fönstret eller balkongen och det inger trygghet. Sedan får man inte borste från det faktum att många barn inte har tillgång till en mobil som kan styra den interaktiva tekniken.

Mariana: Du nämnde trygghet som en faktor till varför barnen vistas på gårdarna istället. Vilken är din uppfattning om upplevd trygghet av RRM?

Emine: Ytan uppfattas som trygg i alla aspekter utom detta med biltrafik och cykelbanan som löper genom mattan. Många är rädda för att låta sina barn vistas på mattan pga. den säkerhetsrisk som trafiken utgör. Detta gäller framförallt de mindre barnen. Här måste de ansvariga tänka till och komplettera med plank och farthinder.

Mariana: Avslutningsvis, hur bedömer du ytan att vara ur ett jämställdhetsperspektiv?

Emine: Jag bedömer definitivt ytan som jämställd. Kategoriserat är min bedömning att de mindre barnen använder ytan under dagtid medan de äldre tjejerna kommer senare, vid åtta, niotiden på kvällen. Ibland dasar de, eller så har de musiken på medan de sitter på bänkarna och bara umgås, det varierar.

Bilaga 3. Informationsbrev till informanterna vid aktivitetsytan.

Information om studie av Rosens Röda matta

Jag gör under våren ett examensarbete inom magisterprogrammet Natur, hälsa och trädgård vid SLU i Alnarp och jag som genomför studien heter Mariana Simicic. Syftet med min studie är att bilda mig en uppfattning om hur platsen Rosens Röda matta används idag.

För att kunna svara på frågan planerar jag att vistas på platsen under perioder för att göra observationer och intervjuer med killar och tjejer på plats. All medverkan i intervjuer är givetvis frivillig och inga namn antecknas.

Har du frågor eller vill veta mer om denna studie, är du - eller dina föräldrar - välkomna att ta kontakt med mig: Mariana Simicic 070 7722701, e-post Mariana.Simicic@live.se.

Det går även bra att kontakta min handledare vid SLU: Fredrika Mårtensson på telefon 040-41 54 53, e-post: fredrika.martensson@slu.se

Vänliga Hälsningar

Mariana Simicic

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi